

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Jan Kosub

**Hazardní průmysl v České republice a vliv patologického hráčství na
rodinu a společnost**

Olomouc 2013

vedoucí práce: PhDr. Zuzana Hrnčířiková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou písemnou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů, literatury a elektronických zdrojů.

V Olomouci dne 31. března 2013

.....
Bc. Jan Kosub

Poděkování

Děkuji vedoucí práce PhDr. Zuzaně Hrnčířkové, Ph.D. za ochotu, vstřícný přístup, odborné připomínky a cenné rady, kterými mi byla nápomocna při vypracování této závěrečné písemné práce.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Jan Kosub
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. Zuzana Tichá, Ph.D.
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Hazardní průmysl v České republice a vliv patologického hráčství na rodinu a společnost.
Název v angličtině:	The hazardous industry in the Czech Republic and the influence of pathological gambling on family and society.
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřena na problematiku oblasti hazardního průmyslu v České republice a s ním spojeného jevu patologického hráčství, jeho příčiny, prevence a činitelů působících na vznik. V teoretické části se stručným historickým vývojem hazardního průmyslu, problematikou patologického hráčství a vlivy patologického hráčství na společnost. Praktická část analyzuje získaná data a na základě jejich rozboru poskytuje odpovědi na otázky související s hazardním průmyslem a patologickým hráčstvím.
Klíčová slova:	Hazard, Patologické hráčství, Gambling, Hazardní průmysl, Sociální deviace, Závislost.
Anotace v angličtině:	This thesis is focused on the issues of the gambling industry in the Czech Republic and the related phenomenon of pathological gambling, its causes, prevention, and factors in the formation. The theoretical part is a brief historical development of the gambling industry, the issue of compulsive gambling and pathological gambling effects on society. The practical part analyzes the data and based on their analysis provides answers to questions related to the gambling industry and pathological gambling.
Klíčová slova v angličtině:	Hazard, Pathological gambling, Gambling, Hazardous Industry, Social deviation, Dependence

Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Dotazník
Rozsah práce:	82 stran
Jazyk práce:	Český

Obsah

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 Úvod do problematiky hazardu	10
1.1 Vysvětlení některých pojmů souvisejících s hazardem.....	10
1.2 Historický vývoj hazardního průmyslu	12
1.2.1 Budování hazardního průmyslu v Evropě a ve světě	12
1.2.2 Novodobý hazardní průmysl v Čechách.....	14
1.2.3 Právní úprava hazardního průmyslu v Čechách od roku 1945.....	17
1.3 Druhy hazardních her dle současné české legislativy	20
2 Patologické hráčství.....	26
2.1 Diagnostika patologického hráčství.....	27
2.2 Stádia rozvoje patologického hráčství.....	28
2.3 Skupiny s vyšší mírou rizika vzniku patologického hráčství	30
2.3.1 Patologické hráčství u dětí a mladistvých	30
2.3.2 Patologické hráčství u mužů.....	31
2.4 Prevence patologického hráčství a jeho léčba	32
2.4.1 Prevence ze strany rodičů	32
2.4.2 Prevence ze strany školy	33
2.4.3 Prevence a pomoc vycházející z rodinného prostředí	34
2.4.4 Další možnosti prevence.....	35
3 Vlivy patologického hráčství a jeho regulace.....	36
3.1 Patologický hráč a vliv jeho závislosti na rodinu	36
3.2 Společnost a patologické hráčství.....	37
3.2.1 Sociální dopady patologického hráčství.....	37
3.2.2 Kriminalita spojená s patologickým hráčstvím	38
3.2.3 Kriminalita spojená s provozováním hazardních her	39
3.3 Regulace provozování loterií a jiných podobných her v ČR.....	41
3.3.1 Regulace hazardu ze strany státu.....	42
3.3.2 Regulace hazardu ze strany místních samospráv	44
PRAKTICKÁ ČÁST	46
4 Průzkumné šetření	46
4.1 Cíl průzkumného šetření.....	46
4.2 Formulace průzkumných otázek.....	46
5 Metodika průzkumného šetření	48
5.1 Technika sběru dat.....	48
5.2 Metoda a organizace sběru dat	48
5.3 Realizace průzkumného šetření	49
6 Shrnutí průzkumného šetření.....	50
7 Shrnutí praktické části a odpovědi na průzkumné otázky	69
ZÁVĚR.....	73
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	75
SEZNAM ZKRATEK A SYMBOLŮ.....	80
SEZNAM TABULEK A DIAGRAMŮ	81
SEZNAM GRAFŮ	81
SEZNAM PŘÍLOH	82

ÚVOD

Patologické hráčství a hazardní průmysl jsou dva pojmy, které spolu úzce souvisí a jsou navzájem propojeny. Jako téma své diplomové práce jsem si zvolil právě oblast patologického hráčství – gamblerství a jeho vliv na rodinu a současnou společnost. Toto téma diplomové práce jsem si zvolil s ohledem na skutečnost, že pracuji na Oddělení státního dozoru spadající pod Specializovaný finanční úřad, který je od 1. 1. 2013 úřadem pověřeným dozorem nad loteriami a jinými podobnými hrami provozovanými na území České republiky. V mé pracovní pozici se zabývám kontrolou společností, jež provozují hazard na území celého Olomouckého kraje.

Jedním z dalších důvodů výběru tohoto tématu je skutečnost, že v současné době se společnost stále více zajímá o oblast hazardního průmyslu ať už v souvislosti s dlouho očekávanou a složitě vyjednanou novelou zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, která mimo jiné umožní obcím regulovat hazard na svém území, tak v souvislosti s děním okolo společnosti SAZKA a.s. a financováním sportu a veřejně prospěšných společností.

Cílem této diplomové práce je analýza vývoje hazardního průmyslu a samotného hazardu v České republice, popsání negativních jevů dopadajících na rodinu a současnou společnost v kontextu prezentovaného negativního postoje veřejnosti k samotnému provozování hazardních her v hernách, kasínech, sázkových kancelářích a prostřednictvím sítě internet, který je v posledním období často prezentován médii v České republice. Tomuto cíli se bude věnovat jak teoretická část diplomové práce, tak i praktická část diplomové práce, kde bude provedena analýza výsledků průzkumného šetření.

V současné době stát, který ve své pracovní pozici v oblasti regulace hazardu zastupuji, je čím dál více nucen oblast hazardního průmyslu dávat do popředí svých zájmových oblastí. V oblasti ekonomické k tomuto svým dílem přispěla globální ekonomická krize, která snížila výnosy státu z daňových odvodů do státního rozpočtu a stát je nucen hledat další možné zdroje financování. V oblasti sociální je státní politika hazardního průmyslu konfrontována s názory odborníků, kteří pocítují důsledky, mnohdy benevolentního přístupu státu k této oblasti, při léčení patologických hráčů v psychiatrických léčebnách. V této oblasti vzniklo v posledních letech mnoho občanských sdružení, která se zaměřují právě na regulaci hazardu ve smyslu plošného zákazu provozování loterií a jiných podobných her. Mezi nejvýznamnější a často se objevujícími se v médiích patří bezesporu brněnské občanské sdružení s názvem

Brnění o. s., provozující internetové stránky www.mapyhazardu.cz a vsetínské sdružení
Občané proti závislostem o. s., provozující stejnojmenné internetové stránky
www.obcaneprotizavislostem.cz.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Úvod do problematiky hazardu

V této kapitole se budu věnovat základnímu vymezení některých pojmů, které se v odvětví provozování loterií a jiných podobných her běžně používají a dále se v této kapitole budu věnovat historickému vývoji hazardního průmyslu v Čechách a ve světě. Zároveň v této kapitole bude vymezena základní právní úprava České republiky, která s provozováním loterií a jiných podobných her, souvisí.

1.1 Vysvětlení některých pojmů souvisejících s hazardem

Provozování loterií a jiných podobných her, jakožto celé odvětví hazardního průmyslu a na něj navazující problematika psychologie hráče ať již příležitostného či patologického, je v literatuře v dostatečné míře vymezena. Dále uvádím vysvětlení některých pojmů, které jsou používány dále v této práci.

Hra – podle holandského historika Huizinga je hra „*dobrovolná činnost, která je vykonávána v rámci pevně stanovené časové a prostorové hranice, podle dobrovolně přijatých, ale potom bezpodmínečně závazných pravidel, která má svůj cíl v sebe samé a doprovází ji pocit napětí a radosti a vědomí jiného bytí než je všední život*“ (Nábělek, 2004, s. 8).

Hazardní hry navíc poskytují potencionální možnost s ničím neporovnatelného finančního profitu, což vytváří s nabídkou zážitku ze samého hazardního hraní mimořádně atraktivní a zároveň mimořádně nebezpečnou kombinaci.

Hazard - je odvozeno z arabského asár, kostka, výraz je tedy původně odvozen ze hry v kostky. Z tohoto pojmu bylo později odvozeno spojení hazardní hra, kterou Levezová (2001, s. 14) uvádí jako „*hru šancí nebo dovedností, jejíž výsledek závisí výhradně nebo v převážné míře na náhodě. Hazardní hra se obvykle hraje o peníze, případně jejich ekvivalent (žetony), které hráči sázejí na výsledek hry a které jsou po skončení hry nějakým způsobem rozděleny mezi výherce (sázecí poměr). Tento poměr bývá obvykle v neprospěch sázejících. To znamená, že se nerozděluje celý objem vsazených částek, ale jistá část zůstává bez ohledu na výsledek hry jejímu pořadateli.*“

Loterie – zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, v platném znění (dále jen „ZLPH) definuje v ustanovení § 1 odst. 2 loterii jako „*hru, které se může zúčastnit pouze fyzická osoba, která zaplatí vklad do hry (nebo také sázku), jehož návratnost se hráči nezaručuje. O výhře nebo prohře hráče v případě loterie rozhoduje náhoda nebo předem neznámá okolnost.*“ Dle ZLPH přitom nezáleží, zda se provádí hra pomocí mechanických, elektromechanických, elektronických nebo obdobných zařízení.

Ve zmíněném ZLPH jsou dále také definovány pojmy, které jsou rozhodné pro právní posouzení splnění podmínek, které jsou v České republice nutné k získání povolení k provozování loterií a jiných podobných her. Mezi tyto pojmy lze zařadit např.:

Provozovatel loterie – dle ZLPH může v České republice provozovat loterii nebo jinou podobnou hru pouze stát, nebo akciová společnost se sídlem na území České republiky, která má jako předmět podnikání provozování loterií a jiných podobných her, jejíž veškeré akcie znějí na jméno; je-li akcionářem této akciové společnosti jiná akciová společnost, musí i její veškeré akcie znít na jméno. Základní kapitál této akciové společnosti musí činit nejméně 100 000 000 Kč.

Videoloterní terminál – neboli také VLT je v ustanovení § 2 písm. l) je definován jako „*funkčně nedělitelné technické zařízení centrálního loterního systému, jímž je elektronický systém tvořený centrální řídicí jednotkou, místními kontrolními jednotkami a neomezeným počtem připojených koncových interaktivních videoloterních terminálů. Centrální řídicí jednotka řídí veškeré herní procesy, losuje výsledky na základě uplatnění náhody, rozhoduje o všech výhrách a výhry okamžitě zobrazuje na interaktivním videoloterním terminálu, provádí správu vkladů vložených sázejícími a provádí veškerou administraci spojenou s průběhem hry.*“ Další technický popis je uveden ve Standardu centrálního loterního systému s interaktivními videoloterními terminály č.j. 34/106819/2008 ze dne 17. prosince 2008, který byl vydán Ministerstvem financí České republiky. Nejpodstatnější pro provoz VLT je podmínka maximální sázky na jednu hru, která je stanovena na 1 000 Kč nebo 100 €.

Výherní hrací přístroj – neboli také VHP je definován ustanovení § 17 ZLPH jako: „*kompaktní, funkčně nedělitelné a programově řízené technické zařízení s ovládáním určeným pouze pro jednoho hráče.*“ U těchto VHP je zákonem stanovena nejvyšší vsazená částka na jednu hru ve výši 2 Kč, 5 Kč u výherních hracích přístrojů umístěných v hernách a 50 Kč, jsou-li umístěny v kasinech. Nejvyšší výhra z jedné hry činí 300 Kč, u výherních hracích přístrojů umístěných v hernách 750 Kč a 50 000 Kč, jsou-li umístěny v kasinu.

Pojem, který úzce souvisí s následky provozování loterií a jiných podobných her je **Patologické hráčství** - Nejrozšířenější definicí patologického hráčství, která je v odborné literatuře používaná, je definice Světové zdravotnické organizace (2008, s. 231) která uvádí, že patologické hráčství je *„Nutková a impulzivní porucha, definovaná v MKN-10: Mezinárodní klasifikaci nemocí a přidružených zdravotních problémů v kapitole V. Duševní poruchy a poruchy chování pod diagnózou „F63.0 Patologické hráčství“. Patologické hráčství je charakterizováno jako porucha spočívající v častých opakovaných epizodách hráčství, které dominují v životě subjektu na újmu hodnot a závazků sociálních, vyplývajících ze zaměstnání, materiálních a rodinných.“*

1.2 Historický vývoj hazardního průmyslu

Historie hazardních her je stará jako lidstvo samo. Hazardní hry v různých podobách se vyskytovaly ve všech kulturách. Ve starém Egyptě, v Řecku i v Římě sázeli lidé různými způsoby na výsledky náhodných událostí. Bez ohledu na hluboké pochopení matematiky neměli Řekové představu o pravděpodobnostech a předpokládali, že výsledek her určuje vůle bohů.

Levezová (2001) k tomuto uvádí, že matematické a statistické základy her prostudovali teprve o mnoho století později francouzští matematici Pierre de Fermat a Blaise Pascal. Výsledkem tohoto zkoumání byla Pascalova teorie pravděpodobností z roku 1654. První doložené hazardní hry se hrály s označenými kotoučky či kostmi (odtud pojem kostky) a s koly Štěštěny. Karetní hry vznikly teprve později, po vynalezení papíru. Tyto tři druhy hracích pomůcek se staly základem dnešních her v kasinech.

1.2.1 Budování hazardního průmyslu v Evropě a ve světě

Před samotným vznikem klasických kasin tak jak je známe dnes, se provozovaly hazardní hry přímo na ulici, v domácnostech nebo v soukromých uzavřených klubech. Samo slovo „kasino“ pochází z italského „casa“, dům. Již od samého počátku hazardních her byla možnost výhry ve hře omezena finančními prostředky hráčů. V 17. století dostaly hazardní hry svou formálnější podobu a byly hrány na speciálně pořádaných akcích, které poskytovaly hráčům možnost hrát proti provozovateli této akce, tedy proti jeho „domu“, který tak fungoval jako banka, která vyplácela všechny výhry a ponechávala si všechny propadlé vklady hráčů.

Tento způsob pořádání speciálních akcí, tedy organizování hazardních her, skýtal možnost neomezovat se pouze na vklady všech zúčastněných hráčů.

Levezová (2001) uvádí, že za jedno z prvních a nejstarších evropských kasin je označováno kasino v německém Baden-Badenu, které bylo v roce 1748 otevřeno Eduardem Benazetem, který pověřil prvotřídní francouzské řemeslníky výrobou elegantního a noblesního zařízení interiérů kasina. V běhu času bylo kasino několikrát zavřeno a dnes je stejně jako dřív jedním z nejznámějších v Evropě. V roce 1763 bylo lutyšským knížetem otevřeno kasino ve Spa, dnes belgických lázních. Kasina vznikala převážně v místech, kde se zdržovali lidé, kteří bohatí lidé hledali především zábavu. K takovým místům bezesporu patří přední evropské i světové lázně, centra obchodů a významná světová města. Roku 1763 byly z rozhodnutí monackého knížete Karla III., který potřeboval vylepšit stav financí svého knížectví, zavedeny hazardní hry v jeho knížectví.

„Pod vedením milovníka umění Françoise Blanka a jeho syna Camilla byla s neomezenými náklady postavena ve stylu belle époque budova, na jejímž projektu se mimo jiné podílel Charles Garnier, tvůrce pařížské Opery“ (Levezová, 2001, s. 20).

Počátkem 20. století se mezi bohatými a vznešenými dostalo Monte Carlo rychle do módy a bylo vyhledáváno jako centrum společenského dění a místo k uzavírání velkých obchodů. Do Monte Carla mimo jiných zavítal i anglický král Edward VII. či italský tenor Enrico Caruso. Monte Carlo je dodnes nejznámějším místem, kde jsou provozovány exkluzivní kasina, která navštěvují známé osobnosti.

Vznik hazardních her v USA je spojován s počátkem 19. století, kdy si na říčních parnicích plujících po řece Mississippi v New Orleansu krátili čas cestující hrající neoficiální hazardní hry. Profesionální hráči si vyhledávali mezi cestujícími movité pasažéry, které přesvědčili k účasti na hře a pak je obehřáli o jejich peníze. S rozvojem budování železnice v USA pronikly hazardní hry na západ kontinentu. Hazardní hry svého největšího rozkvětu dosáhly v době kalifornské zlaté horečky.

Levezová (2001) dále uvádí, že Gangster Benjamin Siegel, který pro mafii v USA nelegální hazardní hry stál u zrodu hazardního průmyslu v Las Vegas. Jelikož se na východě USA postupovalo proti hazardním hrám velmi tvrdě, odešel ve čtyřicátých letech 20. stol. Benjamin Siegel na západní pobřeží USA, kde byly hazardní hry do jisté míry tolerovány. Aby se zvýšil příjem peněz do státní pokladny v době velké hospodářské krize, legalizoval stát Nevada hazardní hry. Benjamin Siegel vybudoval z peněz mafie v Las Vegas luxusní hotel Flamingo, kde se mohli her účastnit slavní a bohatí lidé. Hotel byl s velkou slávou otevřen 26. 12. 1946. Od tohoto data bylo vnímáno Las Vegas jako potencionální turistickou

atrakci a začaly sem proudit investice. Roku 1950 se zde otevřelo Desert Inn Casino, v roce 1952 Sands Casino a v roce 1955 kasina Dunen a Riviera. Dnes je Las Vegas městem, které je synonymem pro hazardní hry.

1.2.2 Novodobý hazardní průmysl v Čechách

Vývoj hazardního průmyslu v Čechách šel ruku v ruce s vývojem hazardního průmyslu v Evropě. Vývoj hazardního průmyslu v Čechách byl ovlivněn skutečností, že tehdy ČSSR příslušela do tzv. Sovětského bloku, kde byly hazardní hry vnímány jako kapitalistická zábava a jako taková byla příslušnými orgány potlačována. Oficiální hazardní průmysl se omezil pouze na provoz státní loterní společnosti SAZKA, která byla založena roku 1956 a provozovala číselné loterie. Od roku 1957 se SAZKA stává účelovým zařízením ČSTV a zisky planoucí z provozování loterií plynuly právě do ČSTV. Dále byly v ČSSR povolovány organizacím a podnikům jednorázové a neperiodické věcné loterie, které se konaly při výročí organizace, podniku, města, významné události apod. Losy byly nabízeny jen pracovníkům dané organizace, obyvatelstvu kraje, okresu či návštěvníkům výstav. Výjimkou byla například loterie Mezinárodní organizace novinářů Praha, která byla celostátní, a od roku 1976 se konalo slosování dvakrát ročně. Další výjimkou byla obálková loterie Československého červeného kříže, u níž byly losy prodávány po celý rok, a celý výtěžek si Československý červený kříž ponechával pro své potřeby. Tržby za losy těchto dvou loterií činily ročně cca 30 milionů Kčs. (Kasal, 2001)

Dále Kasal (2001) uvádí, že jedním z mezníků v historii hazardního průmyslu bylo datum 1. prosince 1989, kdy byl v Československu zahájen prodej prvních stíracích losů. První sérií, kterou vydala SAZKA, byla SPARTAKIÁDNÍ HRA. První emise měla 10 milionů kusů a byla rozprodána během prvních čtyř měsíců distribuce. Protože byl zájem o tuto loterii enormní, byla ihned připravována další emise s názvem SPORT PRO VŠECHNY.

Kombinací stíracích losů a televizní zábavy vznikla na začátku 90. let 20. stol. projekt TUTOVKA. TUTOVKA byla první stírací loterií spojená s televizním losováním. Loterii provozovala Česká spořitelna, a.s. a později SAZKA, a.s. Losy poskytovaly tři šance, a to jak okamžitou finanční výhru, postup do televizního slosování, tak i písmena pro DĚTSKOU TUTOVKU. Poslední televizní losování proběhlo v Kladně v červenci roku 1996. (Kasal, 2001)

Kasal (2001) dále uvádí, že v souvislosti s otevřením trhu po roce 1989 v Československu a s ukončením monopolu na loterie dvou státních společností, kterými byly SAZKA s.p.

a Československá státní spořitelna, s.p, došlo k rychlému rozvoji hazardního průmyslu v tehdejší Československu. Zákon, který do roku 1992 upravoval provozování loterií, byl značně liberální, takže se o povolení provozovat loterie mohl ucházet prakticky každý subjekt. Hazardní průmysl tak dostal nový impuls a začala se psát historie nových technických herních zařízení – výherních hracích přístrojů. S rozvojem her provozovaných pomocí technických zařízení souvisí i značný nárůst částek vsazených hráči do hazardních her. Vývoj vložených částek, vyplacených výher a příjmů z provozovaných her je uveden níže v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1 – Přehled výsledků z provozování loterií a jiných podobných her za roky 2007 - 2011

Typ	Rok	Vloženo (v mil. Kč)	Vyplaceno (v mil. Kč)	Příjmy ze hry (v mil. Kč)
Loterie	2007	7 256,90	3 579,40	3 677,60
	2008	7 456,80	3 606,30	3 850,50
	2009	7 282,20	3 616,50	3 665,70
	2010	6 840,50	3 174,30	3 666,10
	2011	3 950,20	1 966,90	1 983,30
Kursově sázky	2007	11 972,40	10 100,80	1 871,60
	2008	11 944,40	9 482,30	2 462,10
	2009	8 819,30	6 216,70	2 602,60
	2010	7 710,50	5 441,10	2 269,50
	2011	6 551,70	4 505,90	2 045,80
Bingo	2007	150,70	105,50	45,20
	2008	92,30	64,60	27,70
	2009	28,00	19,60	8,40
	2010	21,20	14,90	6,40
	2011	19,90	13,90	6,00
Kasina	2007	9 625,60	7 714,90	1 910,80
	2008	9 770,50	7 948,90	1 821,50
	2009	9 555,80	7 841,20	1 714,50
	2010	8 918,70	7 375,10	1 543,60
	2011	8 693,00	7 041,10	1 651,90
VHP	2007	57 164,90	44 630,40	12 534,50
	2008	63 346,00	49 742,90	13 603,00
	2009	48 728,70	36 575,30	12 153,40
	2010	37 812,60	29 067,80	8 744,80
	2011	30 864,00	24 156,50	6 707,50

Technické hry	2007	22 160,20	17 842,10	4 318,10
	2008	35 904,60	27 710,90	8 193,80
	2009	53 416,70	41 101,10	12 315,60
	2010	64 330,90	48 738,70	15 592,20
	2011	76 743,50	58 037,70	18 705,80
Celkem	2007	108 330,70	83 972,90	24 357,80
	2008	128 514,60	98 556,00	29 958,60
	2009	127 830,70	95 370,40	32 460,30
	2010	125 634,40	93 811,90	31 822,40
	2011	126 822,30	95 722,00	31 100,30

Zdroj: (www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/loterie_statistika_71280.html, 2012)

Z výše uvedených údajů zveřejněných Ministerstvem financí vyplývá, že v roce 2011 bylo sázejícími vloženo do hry 126,8 mld. Kč, zároveň 95,7 mld. Kč bylo vyplaceno na výhrách. Oproti roku 2010 tak vzrostl objem vložených částek o 0,9 %. Zatímco v roce 2010 došlo meziročně ke zvýšení příjmů provozovatelů ze hry při současném zachování vložených částek, v roce 2011 příjmy provozovatelů ze hry vykázaly oproti roku 2010 pokles o 2,3 % na 31,1 mld. Kč. Stejně jako v předchozím roce se největší nárůst vložených částek odehrál v oblasti technických zařízení, zejména interaktivních videoloterních terminálů, k poklesu oproti tomu došlo u výherních hracích přístrojů a u loterií.

Ze zveřejněné statistiky je zřejmé, že stejně jako v roce 2010 zaujímají největší podíl mezi sázkovými hrami a loteriemi technická zařízení povolovaná podle § 2 písm. j) a § 50 odst. 3 zákona 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů. Celkový podíl technických her (včetně internetové kursově sázky) na vložených částkách byl 60,5 %. Ve srovnání s rokem 2010 došlo k nárůstu jejich podílu na trhu o 9,3 % a oproti roku 2010 vzrostly vložené částky o 19,3 % na 76,7 mld. Kč, příjmy ze hry vzrostly o 20 % na 18,7 mld. Kč. Vývoj je oproti dřívějšímu méně dynamický - v roce 2010 činil nárůst vložených částek 26,6 % v porovnání s rokem předchozím. Na nárůstu se opět nejvíce podílí interaktivní videoloterní terminály, u kterých se vložené částky zvýšily o 7,9 mld. Kč.

Za technickými hrami následují výherní hrací přístroje s podílem na vložených částkách 24,3 % (30,9 mld. Kč). Ve srovnání s rokem 2010 klesl jejich podíl na trhu o 5,8 %. Zatímco zájem o výherní hrací přístroje v kasinech se meziročně příliš nezměnil, k poklesu vložených

částek došlo u výherních hracích přístrojů povolovaných obcemi. Oproti roku 2010 poklesly vložené částky o 35,5 %.

Z údajů zveřejněných Ministerstvem financí lze dále zjistit, že se mírně snížil zájem hráčů o klasické kursově sázky v sázkových kancelářích, zatímco u internetového kursově sázení, zařazeného v tabulkách mezi technické hry, došlo ke zvýšení vložených částek. Zatímco v roce 2010 se poměr vkladů mezi klasickou a internetovou kursovou sázkou rovnal, v roce 2011 bylo vloženo 60 % vkladů do internetových kursových sázek. V celkovém součtu (obou typů kursových sázek) bylo do hry vloženo 16,4 mld. Kč, tedy o 6,9 % více než v předchozím roce. Pokles vložených částek zaznamenaly také loterie. Vložené částky u loterií poklesly o 42,3 % na 4 mld. Kč a příjmy ze hry zůstaly hluboko pod úrovní roku 2010. Kasína vykazují mírný pokles vložených částek o 2,5 % na 8,7 mld. Kč, a naopak příjmy ze hry vzrostly o 7 % na 1,7 mld. Kč.

V roce 2011 provozovalo výherní hrací přístroje povolované obcemi 382 provozovatelů. Hry povolované Ministerstvem financí provozovalo 127 provozovatelů. (www.mfcr.cz, 2012)

Ze zveřejněných statistických dat (www.mfcr.cz, 2012) dále vyplývá, že z provozovatelů her povolovaných Ministerstvem financí zaujímá největší místo na trhu společnost SYNOT TIP, a.s. s podílem 5,8 % na vložených částkách. Společnost se věnuje provozování kursových sázek a technických her. Převážná část jejích tržeb plyne z provozování interaktivních videoloterních terminálů. Druhé místo patří společnosti Tipsport.net a.s. s podílem 5,3 % na vložených částkách. Tato společnost se věnuje především internetovému kursovému sázení. Třetí největší společností je BONVER WIN, a.s. s podílem 5 % na vložených částkách a tato společnost se zabývá technickými hrami.

1.2.3 Právní úprava hazardního průmyslu v Čechách od roku 1945

Jelikož v každé době si byli vládnoucí činitelé vědomi toho, že hazardní průmysl sebou přináší na jedné straně značné finanční toky peněz a na druhé straně značné nároky na kontrolu těchto finančních toků, bylo v jejich zájmu mít nad hazardním průmyslem vlastní dohled.

V poválečném období od roku 1945 byly v tehdejší Československu upravovány zákonem vždy dílčí loterní odvětví. Těmito odvětvími byly například státní loterie, které byly

upraveny zákonem č. 94/1913 ze dne 3. ledna 1913, či sázky na výsledky sportovních podniků, mezi které patřily koňské dostihy.

Provozování loterií a jiných sázkových her bylo významně upraveno v roce 1973 zákonem č. 37/1973 Sb., o veřejných sbírkách a o loteriích a jiných podobných hrách. Tato právní úprava je koncipována tak, že provozovat loterie a sázkové hry může pouze organizace a výtěžek slouží k získání prostředků na sociální, osvětové nebo jinak veřejné prospěšné účely a získané prostředky nemohou být provozovatelem použity k úhradě výdajů, které má hradit z vlastních příjmů. V zákoně a v prováděcím předpise je pouze upravena provozování loterií, v ostatních případech se používá tato úprava přiměřeně. Směrnicí MF ČSR, která byla vydána v souladu s tímto zákonem, bylo upraveno provozování a kontrola hracích přístrojů výherního typu. Možnost provozování hracích přístrojů byla omezena na organizace, a to pouze je-li vlastníkem těchto hracích přístrojů s tím, že celý výtěžek musí být rovněž v souladu se zákonem použit pro veřejně prospěšné účely. Provozovatel loterie, nebo hry se ani částečně nepodílí na výtěžku z provozu těchto her a není tak motivován na jejich rozšiřování.

S technickým pokrokem se rozvíjí i spektrum možností, jak lze sázkové hry a loterie provozovat. S tím, jak se rozvíjí nové formy provozování her, není dosavadní právní úprava loterií a sázkových her dostačující. V zájmu podpory právní jistoty provozovatelů bylo potřeba, aby tyto nové formy provozování her, které se stále častěji vyskytovaly na území Československa (např. kasina, hrací přístroje) byly v zákoně zvláště upraveny. Na základě tohoto požadavku byl Českou národní radou dne 17. května 1990 přijat nový zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 1991.

Nový ZLPH měl oproti dřívější právní úpravě reflektovat hlavně tyto oblasti:

- a) uvolnit provozování některých her do komerčního využívání (např. hracích přístrojů, kursových sázek),
- b) upravit nové formy provozování her (např. kasina, kursové sázky),
- c) posílit monopolní postavení organizace pověřené provozováním státní loterie,
- d) posílit pravomoc místních národních výborů, případně okresních národních výborů,
- e) zpřesnit a zpřísnit postih za provozování loterií a her v rozporu s tímto zákonem nebo v rozporu se stanovenými podmínkami,

f) vytvořit podmínky k zajištění státního dozoru,

g) motivovat provozovatele loterií a her na jejich provozování,

h) jako provozovatele vyloučit fyzické a zahraniční právnické osoby, s výjimkou mezinárodních organizací.

Tato právní úprava nebyla až do roku 2011 významně novelizována, i když došlo od jejího přijetí v roce 1990 ke značnému nárůstu zájmu obyvatelstva o loterie a jiné podobné hry, přičemž se změnila struktura typů her ve prospěch her sázkových. Dále narůstá počet provozovatelů loterií a jiných podobných her a provozovaných herních zařízení za současného zvyšování objemu vsazených částek. Spolu s technologickým vývojem jsou vyvíjeny nové typy herních zařízení i loterií a jiných podobných her.

Předkladatel novely zákona v důvodové zprávě uvádí mimo jiné následující: „*Zákon č. 202/1990 Sb. je zatížen řadou nedostatků jak po stránce formální, tak po stránce věcné. V obsahové rovině zákon č. 202/1990 Sb. nevytváří dostatečně efektivní zábrany před neúměrným nárůstem podnikatelských aktivit v této oblasti a před projevy některých společenských rizik, jež jsou s touto činností vzhledem k její značně specifické povaze spojeny. Jde zejména o problémy související s podnikatelskou účastí finančně nebo jinak nespolehlivých subjektů, zdrojem jejichž prostředků mohou být činnosti nelegálního charakteru (praní špinavých peněz), dále s vytvářením podmínek pro vzestup případů patologického hráčství, jakož i nežádoucím zvyšováním zájmu mládeže i některých dalších sociálně ohrožených skupin obyvatelstva o hazardní hraní na úkor hodnotnějších a obecně prospěšnějších forem zábavy a trávení volného času*“ (www.eklep.vlada.cz, 2010).

Vzhledem ke skutečnosti, že jde o 20 let starý právní předpis, který byl za dobu jeho platnosti pouze jednou významněji novelizován, je zřejmé, že tento právní předpis dnes již dostatečně nereflektuje vývoj na loterním trhu, zejména pokud jde o nové druhy loterií a jiných podobných her i nové herní technologie (např. dálkové hraní). Uvedená situace činí značné aplikační problémy jak provozovatelům, tak i státní správě a obcím.

Dále pak předkladatel novely zákona v důvodové zprávě uvádí, že: „*Jediným možným řešením vedoucím k odstranění všech zmíněných nedostatků je přijetí koncepčně zcela nové právní úpravy. Účinnost nového zákona se předpokládá k 1. lednu 2012*“ (www.eklep.vlada.cz, 2010).

Jak vyplývá z důvodové zprávy k novele tohoto zákona, jejím hlavním cílem je vyřešit v krátkém časovém horizontu problém, který je širokou veřejností vnímán jako jeden z nejnáléhavějších pokud jde o oblast provozování loterií a jiných podobných her. Tímto problémem je, dle důvodové zprávy, nedostatečně řešená úloha samosprávy pokud jde o možnost cestou obecně závazných vyhlášek regulovat provozování loterií a jiných podobných her na svém území. Podle současně účinné právní úpravy jsou obce zmocněny regulovat pouze jeden segment loterního trhu, a to provozování výherních hracích přístrojů.

Dalším nedostatkem, který byl podnětem pro návrh novely ZLPH, a který působí nemalé aplikační problémy v praxi, je nemožnost jednoznačně zařadit do systematiky zákona č. 202/1990 Sb., v posledních letech se rozmáhající nové formy provozování karetních her, a to zejména provozování těchto her ve formě turnajů (nejčastěji např. Texas Hold'em Poker, Omaha, a pod.). V důvodové zprávě je mimo jiné k tomuto uvedeno, že: *„Tyto hry, které se zpravidla vyznačují vysokými finančními vklady a současně vykazují i jistý prvek náhody, jsou tak provozovány v různých režimech (občanská sdružení a jiná zájmová uskupení), které nepodléhají zákonu č. 202/1990 Sb., a tudíž ani výkonu státního dozoru“* (www.eklep.vlada.cz, 2010).

Na znění novely ZLPH se Parlament ČR usnesl na své schůzi dne 6. září 2011 a účinnosti nabyl dne 1. 1. 2012. Již v průběhu legislativního procesu schvalování této novely byla zahájena debata o zcela novém zákoně, který by upravoval loterie a sázkové hry v souladu s nejnovějšími trendy v této oblasti. Poslanecká sněmovna České republiky tento zákon začala projednávat na své 33. schůzi dne 7. 2. 2012 v 1. čtení. Projednávání tohoto zákona bylo Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR přerušeno, a to z důvodu potřeby posouzení souladu tohoto zákona s legislativou Evropské unie. Evropská komise se k tomuto zákonu vyjádřila v listopadu roku 2012 s negativním stanoviskem a doporučením zákon přepracovat. Zákon nebyl doposud (únor 2013) přepracován do podoby, která by vyhovovala evropským směrnicím.

1.3 Druhy hazardních her dle současné české legislativy

V České republice upravuje oblast hazardních her zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, který byl v původním znění přijat Českou národní radou dne 17. května 1990. Od svého přijetí byl tento zákon novelizován celkem 14krát. Vždy to byly víceméně kosmetické úpravy původního znění zákona a zákonodárci nikterak nereagovali na vývoj hazardního průmyslu a technologií nových her. O tomto svědčí například fakt, že

i když se už v roce 2000 začaly v České republice vyskytovat průlomová herní zařízení s označením elektromechanická ruleta, tak zákon, který by upravoval jejich provozování, nebyl přijat až do roku 2011. Původní zákon vůbec pojem elektromechanická ruleta neznal a tyto technické zařízení byly povolujícím orgánem povolovány do provozu dle ustanovení § 50 odstavce 3 ZLPH jako takzvané jiné herní zařízení. Obdobná situace nastala v roce 2003, kdy se v České republice objevily první videoloterní terminály. Tyto také nebyly původním zákonem nijak upraveny a byly povolovány do provozu stejně jako EMR dle § 50 odstavce 3 ZLPH jako jiné herní zařízení.

Průlom a první významnější novelizace ZLPH byl přijata Poslaneckou sněmovnou v roce 2011 s účinností od 1. 1. 2012, kdy byl tento zákon novelizován jednak zákonem č. 300/2011 Sb., kterým se mění ZLPH, dále pak zákonem č. 458/2011 Sb., o změně zákonů související se zřízením jednoho inkasního místa a dalších změnách daňových a pojistných zákonů a zákonem č. 457/2011 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Finanční správě České republiky.

V souvislosti s výše uvedenými novelizacemi ZLPH s účinností od 1. 1. 2012 byla v § 1 odst. 2 upraveno, že loterií nebo jinou podobnou hrou se rozumí hra, jíž se může zúčastnit dobrovolně jakákoliv fyzická osoba, která zaplatí vklad či vloží sázku, jejíž návratnost se účastníkovi nezaručuje. O výhře nebo prohře vždy rozhoduje náhoda nebo předem neznámá okolnost nebo událost, která je uvedena provozovatelem v předem stanovených herních podmínkách, tj. v herním plánu. Nezáleží přitom na tom, provádí-li se hra pomocí mechanických, elektronickomechanických, elektronických nebo obdobných zařízení. Loteriem a jinými podobnými hrami jsou dle ust. § 2 ZLPH zejména:

„a) peněžité nebo věcné loterie, při nichž je provozovatelem vydán podle herního plánu určený počet losů s pořadovými čísly. Jsou-li losy rozděleny do několika sérií, musí každá série obsahovat stejný počet losů a každý los musí být označen vedle pořadového čísla i označením série. Prodejní cena losu každé loterie musí být stejná ve všech sériích. Do slosování se zahrnou všechny vydané losy.

b) tomboly, při nichž se do slosování zahrnou pouze prodané losy. Losy se prodávají a výhry vydávají v den a na místě slosování.

c) číselné loterie, u nichž není předem určen ani počet účastníků, ani výše herní jistiny, kterou se rozumí násobek počtu vydaných losů a prodejní ceny za jeden los. Výhra se vypočítává podle počtu výherců a úhrnné výše vkladů (sázek) předem stanoveným podílem, popřípadě se stanoví násobkem vkladu (sázky) podle toho, jak z omezeného počtu čísel tažených při slosování uhodl účastník podle herního plánu určený počet tažených čísel.

Dále pak je v § 2 ZLPH uvedena tzv. okamžitá loterie, což ve své podstatě znamená tisk, distribuci a prodej oblíbených stíracích losů. Princip výhry u těchto stíracích losů je velice jednoduchý. Hráč si po zakoupení stíracího losu setře speciální barvou zakryté hrací pole a okamžitě zjistí, zda se jedná o los výherní, či nikoliv. Většina stíracích losů je založena na principu nalezení alespoň tří shodných symbolů, které označují možnou výhru. V současnosti je tento princip stanovený výhry modifikován do nejrůznějších verzí. Systém stíracích losů je definován v ust. § 2, kde je uvedeno, že loteriem jsou:

d) okamžité loterie, při nichž účastník hry, v provozovatelem stanovených obdobích, na vyznačené, až do doby koupě zakryté části sázkového tiketu nebo losu, jejím setřením po uhrazení vkladu zjistí případnou výhru nebo prohru.

Provoz výherních hracích přístrojů je povolován příslušným povolovacím orgánem dle ust. § 2 písm. e), kde je uvedeno:

e) sázkové hry provozované pomocí elektronicky nebo elektronickomechanicky řízených výherních hracích přístrojů nebo podobných zařízení (dále jen "výherní hrací přístroje").

Dle ust. § 2 jsou loteriem nebo jinými podobnými hrami také.

f) sázkové hry, při nichž je výhra podmíněna uhodnutím sportovních výsledků nebo pořadí ve sportovních soutěžích, závodech a výše výhry je závislá na poměru počtu výherců k celkové výši vkladů (sázek) a předem stanovenému podílu výher.

g) sázkové hry provozované pomocí zvláštního druhu žetonů s kombinací patnácti čísel v číselné řadě od jedné do devadesáti, při kterých není předem určen počet účastníků a ani výše herní jistiny. Losování se provádí veřejně za pomoci mechanického zařízení a spočívá v postupném losování čísel od jedné do devadesáti. Výhra se vypočítává podle úhrnné výše

vkladů podle druhu výhry a v každé hře podle výsledku losování. Podmínky hry stanoví podrobně herní plán.

Kurzové sázení na výsledky sportovních utkání bylo také do značné míry oproti dřívějšímu modifikováno. V současné době lze uzavírat sázky i na nejrůznější, se sportem nesouvisející, události. V poslední době to byly například sázky, kdo se stane prezidentem České republiky, nebo kdo bude novou hlavou katolické církve. U tohoto druhu sázek je ovšem nutné respektovat etické zásady. V § 2 písm. h) jsou tyto sázky definovány takto:

h) sázkové hry, při nichž je výhra podmíněna uhodnutím sportovních výsledků nebo pořadí ve sportovních soutěžích, závodech nebo uhodnutím jiných událostí veřejného zájmu, pokud sázky na tyto události neodporují etickým principům. Výše výhry je přímo úměrná výhernímu poměru, ve kterém byla sázka přijata a výši vsazené částky (dále jen "kursové sázky").

ZLPH se dále věnuje tzv. živé hře, tj. hře v kasinech, kde hráč hraje proti krupiérovi. Hry provozované v kasinech jsou v ust. § 2 písm. i) definovány takto:

i) sázkové hry provozované ve zvláště k tomu určených hernách (kasinech), a to i za pomoci mechanických zařízení, při nichž není předem určen počet účastníků a ani není známa výše vsazených částek jedné hry, například ruleta, kostky, karetní hry, kdy sázející hrají proti provozovateli kasina, případně další hry schválené v herním plánu, jakož i varianty těchto her. Výhra se vypočítává z výše vkladů podle podmínek stanovených herním plánem. Sázkové hry podle tohoto ustanovení nelze provozovat v mobilních hernách (kasinech).

Dle ust. § 2 jsou loteriemi nebo jinými podobnými hrami také hry provozované pomocí telefonu a jsou definovány takto:

j) loterie a jiné podobné hry provozované pomocí technických zařízení obsluhovaných přímo sázejícím nebo provozované po telefonu, při nichž není předem určen počet účastníků a ani není předem známa výše vsazených částek. Výhra se vypočítává z výše vkladů anebo podle podmínek stanovených v herním plánu.

k) sázkové hry, při nichž je výhra podmíněna uhodnutím pořadí ve výkonnostních zkouškách koní dostihových plemen (dále jen "dostihové sázky"), a výše výhry je závislá na poměru

počtu výherců k celkové výši vkladů (sázek) a předem stanovenému podílu výher nebo výše výhry je přímo úměrná výhernímu poměru, ve kterém byla sázka přijata, a výši vsazené částky.“

Novelou ZLPH platnou od 1. 1. 2012 byl výše uvedený výčet hazardních her rozšířen o tyto druhy her:

„ l) sázkové hry provozované prostřednictvím funkčně nedělitelného technického zařízení centrálního loterního systému, jímž je elektronický systém tvořený centrální řídicí jednotkou, místními kontrolními jednotkami a neomezeným počtem připojených koncových interaktivních videoloterních terminálů. Centrální řídicí jednotka řídí veškeré herní procesy, losuje výsledky na základě uplatnění náhody, rozhoduje o všech výhrách a výhry okamžitě zobrazuje na interaktivním videoloterním terminálu, provádí správu vkladů vložených sázejícími a provádí veškerou administraci spojenou s průběhem hry. Centrální řídicí jednotka se musí vždy nacházet na státním území České republiky. Interaktivní videoloterní terminál je obsluhován přímo sázejícím a slouží pouze jako zobrazovací jednotka centrálního loterního systému. Pomocí tohoto systému nelze provozovat loterie a hry podle písmen a), c), d), f), g), h), m) bodu l a n);

m) turnajové nebo hotovostní sázkové hry provozované za pomoci karet, při nichž není předem určen počet účastníků a ani není známa výše vsazených částek, kdy účastníci platí vklad (sázku) nebo startovné, jehož návratnost se účastníkovi nezaručuje. Výhra se vypočítává podle podmínek stanovených herním plánem. Sázkové hry podle tohoto ustanovení nelze provozovat v mobilních hernách (kasinech). Tyto hry jsou uskutečňovány

1. jako stolní hry, při nichž sázející hrají jeden proti druhému na hracích stolech na základě povolení podle písmene i), nebo

2. prostřednictvím zařízení obsluhovaných přímo sázejícím (např. prostřednictvím sítě internet, interaktivních videoloterních terminálů, lokálních loterních systémů, výherních hracích přístrojů);

n) sázkové hry provozované prostřednictvím technického zařízení, které je elektronickým systémem tvořeným řídicí jednotkou se třemi pevně fyzicky spojenými herními místy obsluhovanými sázejícími, se kterými tvoří funkčně nedělitelný celek (dále jen „lokální loterní systém“). Toto technické zařízení sázejícím nabízí konkrétní válcové hry zobrazované

prostřednictvím nejméně tří mechanicky otáčejících se nebo elektronicky nabíhajících kotoučů s různými symboly, doplněné o bonusovou hru. Technické zařízení nelze rozšiřovat o další herní místa. Rozhodnutí o základních výhrách a správa sázejícím vložených vkladů je prováděno přímo na místě buď technickým zařízením, nebo jedním z herních míst. Pomocí tohoto systému nelze provozovat loterie a hry podle písmen a), c), d), f), g), h), l) a m) bodu 1.“

ZLPH dále pamatuje i na hry, které nejsou v některém z ustanovení § 2 zmíněny. Jedná se o hry, které nelze zařadit pod některé písmeno § 2. V takovémto případě může Ministerstvo financí povolit hru dle ust. § 50 odst. 3, který je tohoto znění:

„(3) Ministerstvo může povolovat i loterie a jiné podobné hry, které nejsou v zákoně v části první až čtvrté upraveny, za předpokladu, že v povolení budou všechny podmínky provozování takové loterie a jiné podobné hry podrobně stanoveny. Použije přitom přiměřeně ustanovení části první až čtvrté tohoto zákona. Ministerstvo v této souvislosti stanoví provozovateli, aby učinil opatření k zamezení hry osobám, které nedovršily věku 18 let, a k zajištění veřejného pořádku.“

2 Patologické hráčství

Pojem, který úzce souvisí s hazardním hraním, je patologické hraní. Jak uvádí Nešpor (2007, s. 23): „*Patologické hráčství, ačkoliv to není závislost v pravém slova smyslu, má se závislostmi mnoho společných rysů.*“

Toto tvrzení lze dle Nešpora a kol. (1998) doložit porovnáním definic závislosti na návykových látkách a patologického hráčství podle v současnosti platné mezinárodní klasifikace nemocí. Srovnání patologického hráčství a závislosti na návykových látkách podle 10. revize mezinárodní klasifikace nemocí:

Tabulka č. 2 - Srovnání patologického hráčství a závislosti na návykových látkách

Patologické hráčství	Závislost na návykových látkách
Časté opakované epizody hráčství dominují v životě na úkor sociálních, materiálních, rodinných a pracovních hodnot a závazků.	Postupné zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů ve prospěch užívání psychoaktivní látky a zvýšené množství času k získání látky nebo zotavení se z jejího účinku.
Postižení popisují intenzivní puzení ke hře , které lze těžko ovládnout, spolu se zaujetím myšlenkami a představami hraní a okolností, které tuto činnost doprovázejí.	Silná touha nebo pocit puzení užívat látku. Potíže v kontrole užívání, a to pokud jde o začátek a ukončení nebo množství látky.
Trvale se opakující hráčství, které pokračuje a často i vzrůstá přes nepříznivé sociální důsledky , jako je zchudnutí, narušené rodinné vztahy a rozkol osobního života.	Pokračování v užívání přes jasný důkaz zjevně škodlivých následků.

Zdroj: (Nešpor a kol., 1998, s. 11)

Patologické hráčství lze tedy chápat jako jistou formu závislosti, jelikož se u něj objevují základní charakteristické aspekty závislosti:

- Hráč je stále více zaměstnaný hrou a neustále na hru myslí (myslí na hru i u běžných činností; znovu se ke hře ve vzpomínkách vrací; přemýšlí nad tím, jak si opatřit na hru peníze; apod.).

- Pro docílení vzrušení musí zvyšovat velikost sázky (zde můžeme srovnat se drogovou závislostí, kde drogově závislý zvyšuje pro své uspokojení velikost dávky).
- Hráč se snaží opakovaně a neúspěšně hazardní hru ovládat, či se snaží s hazardní hrou skončit.
- V případě jakéhokoliv problému se snaží formou hazardní hry tomuto problému uniknout.
- Lže příbuzným, rodině, přátelům a ostatním lidem v jeho okolí aby skryl rozsah svého zaujetí hazardní hrou.

Podstatná shoda mezi patologickým hraním a alkoholovou či drogovou závislostí je zmiňována v řadě odborných publikací a studií. Podobnost lze například spatřovat mezi kariérou patologického hráče a osoby závislé na alkoholu či jiné návykové látce. Patologický hráč bývá nepokojný a podrážděný, což lze přirovnat k abstinenčnímu syndromu u osob závislých na alkoholu či jiné návykové látce.

2.1 Diagnostika patologického hráčství

Samotné patologické hráčství je nutkavá a impulzivní porucha, definovaná v MKN-10: Mezinárodní klasifikaci nemocí a přidružených zdravotních problémů v kapitole V. Duševní poruchy a poruchy chování pod diagnózou „F63.0 Patologické hráčství“. Patologické hráčství je v této Mezinárodní klasifikaci nemocí charakterizováno jako „*Porucha spočívající v častých opakovaných epizodách hráčství, které dominují v životě subjektu na újmu hodnot a závazků sociálních, vyplývajících ze zaměstnání, materiálních a rodinných. Kompulzivní hráčství.*“ (MKN-10, 2008)

Hlavním rysem patologického hráčství je trvale se opakující hraní, které pokračuje a často také narůstá navzdory nepříznivým sociálním důsledkům, jakými jsou ztráta majetku, narušené rodinné vztahy či rozpad osobního života. Lidé, kteří trpí touto poruchou, často ztrácí zaměstnání, velmi se zadlužují či porušují zákony, aby si obstarali peníze na další hraní.

Nešpor (1999, s. 16) uvádí diagnostická kritéria Americké psychiatrické asociace, která pomohou rozpoznat příznaky patologického hráčství. Těmito diagnostickými kritérii jsou:

„A. Trvající a opakující se nepřizpůsobivé chování ve vztahu k hazardní hře, jak ukazuje pět (nebo více) z následujících znaků:

- 1. Zaměstnává se hazardní hrou (např. znovu prožívá minulé zážitky související s hazardní hrou, plánuje další hazardní hru, uvažuje o tom, jak si opatřovat prostředky k další hazardní hře).*
- 2. Aby docílil žádoucího vzrušení, musí zvyšovat množství peněz vkládaných do hazardní hry.*
- 3. Opakovaně a neúspěšně se pokoušel hazardní hru ovládat, redukovat nebo s ní přestat.*
- 4. Když se pokouší snížit hazardní hru nebo s ní přestává, cítí neklid a podrážděnost.*
- 5. Používá hazardní hru jako prostředek, jak uniknout problémům nebo mírnit dysforickou náladu (např. pocity bezmocnosti, viny, úzkosti, deprese).*
- 6. Po ztrátě peněz při hazardní hře se následujícího dne k hazardní hře vrací, aby je vyhrál nazpět.*
- 7. Lže příbuzným, terapeutovi nebo jiným lidem, aby tak zakryl rozsah svého zaujetí hazardní hrou.*
- 8. Dopustil se ilegálních činů jako padělání, podvodů, krádeží nebo zpronevěry kvůli hazardní hře.*
- 9. Ohrozil nebo ztratil kvůli hazardní hře významné vztahy, zaměstnání, vzdělání nebo kariéru.*
- 10. Spoléhá na druhé, aby mu poskytovali finanční prostředky a mírnili tak zoufalou finanční situaci, do které se dostal kvůli hazardní hře.*

B. Hazardní hraní nelze lépe vysvětlit manickou epizodou.“

2.2 Stádia rozvoje patologického hráčství

Patologické hráčství jako jakákoliv nemoc má několik stádií svého rozvoje. Tak jako mnoho jiných nemocí, tak i patologické hráčství začíná nenápadně a nepozorovaně. Sám hráč a ani jeho nejbližší okolí si zpočátku nemusí ani všimnout, že občasné hraní přináší nějaké zásadní problémy. U patologického hráčství rozlišujeme podle Nešpora (1999) několik stádií:

- Prvním stadiem je **stadium výher**. Hráč se s hrou zpočátku seznamuje a hraní mu nepřináší větší problémy. Hráč často myslí na to, co nastane, až jednou vyhraje velkou výhru. Ve své podstatě se hráč vžije do role bohatého člověka a začne uvažovat o svých imaginárních penězích. Neštěstím pro hráče bývá získání své vysněné vysoké výhry, která celý průběh nemoci podstatně urychluje. Úspěšný výherce se totiž snaží výhru zopakovat a touží vyhrát ještě více peněz. Hráč stále zvyšuje své sázky a hraje stále častěji. Dostává se

do jakési euforie a hýří optimismem. V této fázi dochází k zajímavému jevu – pokud zprvu hrál ve společnosti, přechází ke hře v soukromí. Takovýto hráč se často chlubí, že vyhrál velké peníze, ale zpravidla to není pravda. Jak uvádí Karel Nešpor, tak hráč, který se dostane do tohoto stádia, může buďto svůj problém řešit a přestane hrát, nebo může pokračovat do dalšího stádia, které je ještě horší.

- Druhým stadiem je **stadium prohrávání**. Pokud se hráč dostane do tohoto stadia, mluvíme už o patologickém hráčství. Patologický hráč myslí neustále na hraní a má problémy s hrou přestat. Patologický hráč se často neúspěšně pokouší svou hru regulovat nebo s ní úplně přestat. Prostředky na hru získává z půjček a své hraní se snaží skrývat před rodinou a svým okolím. Hráč bývá v případě opakujících se proher podrážděný a bezohledný k druhým lidem. Dluhy splácí tím, že si půjčuje větší a větší finanční částky. Jeho okolí začíná jeho hraním trpět. Hráč nemá čas a energii na své zaměstnání a v rodinném životě se začínají vyskytovat větší problémy, jelikož v tomto stadiu je hráč uzavřený, neklidný a často podrážděný. Už v této fázi se problémy s patologickým hráčstvím začínají projevovat na jeho zevnějšku a často i na jeho zdraví. Jelikož nemá, kromě hry, na nic čas, trpí jeho životospráva. Své dluhy přestává být schopen splácet a může se snažit získat finanční prostředky nezákonným způsobem. I v tomto stadiu uvádí Karel Nešpor možnost svůj problém řešit a přestat hrát, nebo může pokračovat směrem k ještě horšímu stadiu.

- Třetím a vrcholným stadiem je **stadium zoufalství**. Pokud hráč dospěje až do tohoto stadia, bývá jeho pověst zpravidla poškozena a definitivně se odcizí od své rodiny a přátel. Hráč je osamělý. Zpravidla nedokáže myslet na nic jiného, než na hru. Stále více a více prohrává a propadá depresi a beznaději. Ze svého neštěstí obviňuje okolí. V této fázi přichází panika a hráč se může dopustit i závažnějších trestných činů, jako jsou krádeže, podvody, zpronevěry a někdy i násilné trestné činy. Typické pro takového hráče bývá to, že přepadne provozovnu, kde ví, že je hodně peněz. Nezřídka se stává, že přepadne hernu, kde to důvěrně zná. V této fázi bývá typický hráč už rozvedený a minimálně uvažuje o sebevraždě. Řada hráčů se může zhroutit, popřípadě se uchýlit k jiným návykovým látkám nebo alkoholu. Tito hráči jsou čím dál více nešťastnější.

Doba, za kterou se z obyčejného člověka stane patologický hráč, se případ od případu různí. Jak uvádí Nešpor (1999), projít všechna tři stadia rozvoje patologického hráčství, trvá většinou jeden až tři roky. Podstatně rychlejší průběh bývá u dětí a dospívajících. I u této nemoci platí, že čím dříve si hráč uvědomí nebezpečí a rozhodne se přestat s hraním, tím je jeho léčba snazší a má větší naději na uzdravení.

2.3 Skupiny s vyšší mírou rizika vzniku patologického hráčství

Potencionálním patologickým hráčem je každý člověk, který je schopen vnímat okolí a jím nabízenou možnost hrát hazardní hru. Z této obecně ohrožené populace lze dle Mühlpachra (2008) vybrat jednotlivé specifické skupiny, které jsou vystaveny vyšší míře rizika stát se patologickým hráčem. Mezi tyto ohrožené skupiny patří především děti a mladiství, muži, profesionální hráči, osoby zaměstnané v prostředí, kde dochází ke kontaktu s hazardními hrami, osoby s dostatečnými finančními prostředky, hyperaktivní děti s poruchami pozornosti a v neposlední řadě nezaměstnaní.

Nešpor (1999) uvádí, že problémy s hazardní hrou se mohou vyskytnout i u relativně bezpečných zaměstnání a nezdědka i u invalidních důchodců.

2.3.1 Patologické hráčství u dětí a mladistvých

U všech druhů závislostí, tedy i u patologického hráčství, jsou děti a mladiství skupinou, která je obzvláště riziková a náchylná k těmto závislostem. Nešpor (2003, s. 63) uvádí: „*Po revoluci v roce 1989 postupně narůstá počet nezletilých patologických hráčů. Z výzkumu provedeného v roce 1995 vyplynulo, že zkušenosti s hazardní hrou na výherních hracích automatech mělo zkušenost 74 % chlapců a 51 % dívek ve věku šestnáct let a dá se předpokládat, že v současnosti jsou tato čísla ještě vyšší.*“

Zásadními rizikovými faktory, které ovlivňují chování dětí a mladistvých jsou dle Nešpora (2003) například duševní poruchy a poruchy chování, setkání se závislostí v mladém věku, dlouhodobá bolestivá onemocnění, úrazy hlavy, nedostatky při zvládnání stresových situací, nízké sebevědomí, sklony k násilí, duševní problémy, špatné sebeovládání nebo nižší inteligence. Děti jsou ve vyšší míře než ostatní skupiny značně ovlivňovány prostředím, ve kterém se pohybují. Zásadní vliv na chování dětí má jejich rodina. Dle Nešpora (2003) mají na chování dětí vliv faktory z rodinného prostředí, kterými mohou být:

- Nedostatek času rodičů na výchovu dětí.
- Nejasná pravidla v rodině.
- Nedostatečný dohled nad dětmi.
- Nedostatečné citové vazby v rodině.
- Přehnaná přísnost ve výchově.
- Konflikty v rodině.

- Chudoba rodiny.
- Osobnost obou rodičů.

„ Podstatnou roli v této souvislosti hraje také vliv školy, kde jsou rizikovými faktory chybějící nebo neúčinná prevence závislosti, nevhodný přístup pedagogů a nízká očekávání ve vzdělávání“ (Nešpor, 2003, s. 7).

Jedním, ze základních opatření, která mají předcházet závislosti dětí a mladistvých na různých formách hazardních her, je zákonné omezení stanovené v § 1 odst. 8 ZLPH, kde je uvedeno, že „Účastníkem loterie nebo jiné podobné hry může být jen fyzická osoba, která dovršila 18 let věku.“

Další opatření, které má eliminovat hru dětí a mladistvých na výherních hracích přístrojích najdeme také v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, kde je v § 201 odst. 2 uvedeno, že „Kdo umožní, byť i z nedbalosti, dítěti hru na výherním hracím přístroji, který je vybaven technickým zařízením, které ovlivňuje výsledek hry a které poskytuje možnost peněžité výhry, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.“

V současné době představuje vyšší míru rizika v oblasti účasti dětí a mladistvých na hazardních hrách bezproblémová dostupnost těchto hazardních her prostřednictvím sítě internet. Toto prostředí je do jisté míry anonymní a ze strany státu za nynějších zákonných podmínek nekontrolovatelné. Už samotná výše uvedená definice trestnosti zakotvená v TZ je zastaralá, jelikož upravuje pouze hry na výherních hracích přístrojích a zcela opomíjí ostatní druhy hazardních her, např. kursově sázení, číselné loterie a v neposlední řadě právě hazardní hry provozované prostřednictvím sítě internet. Ministerstvo financí, jakož to orgán, který vydává povolení k provozování loterií a jiných podobných her na území České republiky, má možnost v takto vydaných povoleních specifikovat bližší podmínky provozování loterií a jiných podobných her. Ministerstvo financí této své pravomoci využívá a ve všech jim vydaných povolení k provozování je uvedeno omezení, že hry se mohou zúčastnit pouze osoby starší 18 let.

2.3.2 Patologické hráčství u mužů

Z dosavadních zkušeností některých pracovníků psychiatrických klinik v České republice, např. Nešpor (1999, s. 14) uvádí: „Dosud jsme se u nás setkávali především s muži. Pravda, muži jsou patologickým hráčstvím ohroženi více.“

Hráčské chování je odvozeno od podoby sociálních norem společnosti. Vnímání sociálních norem je příčinnou souvislostí jevu, že patologické hráčství je více rozšířeno mezi muži, než ženami. Před větším rozšířením přístupnosti hraní hazardních her širší veřejnosti bylo toto odvětví doménou mužů a ženy neměly k hraní hazardních her tolik příležitostí.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že muži mají možnost volnějšího přístupu k hraní hazardních her a tudíž se zvyšuje i riziko vzniku patologického hráčství u mužské populace. V dnešní době, kdy je hazardní hraní volně přístupné oběma pohlavím stejně, lze předpokládat, že se procentuální výskyt patologického hráčství u obou pohlaví přinejmenším vyrovná.

2.4 Prevence patologického hráčství a jeho léčba

„Hlavním a dominantním cílem při léčbě závislosti na návykových látkách je dosažení úplné a trvalé abstinence“ (Nábělek, 2004, s. 9).

Nábělek (2004) uvádí, že cíl dosažení dlouhodobé abstinence v sobě zahrnuje více postupných kroků. Mezi ně patří:

- Kompenzace somatických a psychických poruch vzniklých v souvislosti s patologickým hraním. Mezi ně například patří snížení rizika sebevražděných sklonů patologických hráčů nebo snížení depresivních stavů patologických hráčů.
- Změna postoje pacientů k obsahu závislosti.
- Zvýšení afektivní a frustrační tolerance patologických hráčů.
- Zlepšení sociální a profesní integrace patologických hráčů.
- (Znovu-) vybudování přiměřených osobních a rodinných vazeb patologických hráčů.
- Restrukturalizace osobnosti pacienta a pře-nastavení jeho žebříčku životních hodnot.

2.4.1 Prevence ze strany rodičů

V tomto směru se prevence vzniku patologického hráčství ze strany rodičů do značné míry shoduje se zásadami prevence problémů způsobených alkoholem a drogami. Nešpor (1999) uvádí tyto hlavní zásady pro rodiče:

- Získat důvěru dítěte, naučit se naslouchat tomu co říká, věnovat mu potřebný čas.
- Opatřit si o hazardní hře informace, aby rodiče byli schopni zasvěceně hovořit.

- Předcházet tomu, aby se dítě nudilo.
- Stanovit a prosazovat zdravá pravidla, za jejichž porušení by měly následovat přiměřené a předvídatelné sankce, např. kráčení kapesného.
- Rodič by měl být dítěti dobrým modelem – vzorem.
- Dítě by mělo vědět, že určité věci prostě musí umět odmítnout.
- Chránit dítě před nevhodnou společností mimo jiné tím, že mu rodič nenásilnou formou najde vhodné přátele a kvalitní záliby.
- Posilovat zdravé sebevědomí dítěte.
- Podle potřeby spolupracovat i s dalšími dospělými, školou, případně odborníky.
- Jestliže se objeví problémy s hazardní hrou u dítěte, je třeba je energeticky zvládnout. Čím dříve se začne problém řešit, tím je to snazší.

2.4.2 Prevence ze strany školy

Školní prostředí a škola samotná může v prevenci problémů spojených s patologickým hráčstvím hrát významnou roli. Jednou ze základních zásad prevence patologického hráčství je zákaz jakýchkoliv hazardních her ve škole a její m okolí. Škola by se neměla nikdy nechat „uplatit“ poskytnutím sponzorského daru nebo jinou formou příspěvku k tolerování heren a jiných provozoven, kde je provozována hazardní hra, v její bezprostřední blízkosti.

Podle Nešpora (1999) je vhodné prevenci problémů působených hazardními hrami vhodné zasadit do rámce výchovy ke zdravému způsobu života. Pro normální populaci dětí a dospívajících jsou nejúčinnější programy za aktivní účasti předem připravených vrstevníků, tzv. peer programy.

Dalším účinným preventivním opatřením ze strany školy je tvorba školních vzdělávacích programů, ve kterých bude začleněna problematika prevence sociálně patologických jevů u dětí. Zahrnout tuto problematiku do školních vzdělávacích programů doporučuje i Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, který vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR dne 16. října 2007 pod č. j.: 20 006/2007-5.1 (dále také „Pokyn“). V tomto Pokynu v článku 3 s názvem „Začlenění primární prevence sociálně patologických jevů u žáků do školních vzdělávacích programů“ je k této problematice mimo jiné uvedeno, že *„(1) Do školního vzdělávacího programu vydaného ředitelem školy je začleněna problematika prevence sociálně patologických jevů u dětí, v případě, není-li vydán rámcový vzdělávací*

program, je tato problematika začleněna do osnov tak, aby se prevence sociálně patologických jevů u žáků stala přirozenou součástí školních osnov a výuky jednotlivých předmětů a nebyla pojmána jako nadstandardní aktivita škol.“

2.4.3 Prevence a pomoc vycházející z rodinného prostředí

„Vliv rodiny má na vývoj hráčské závislosti velmi výrazný vliv a je o to větší, oč dříve si partner či rodiče hráče dokážou přiznat, že jejich blízký se stal chorobným hráčem čili na hře závislým člověkem.“ (Smékal a kol., 2004, s. 13)

Jak vyplývá nejen z uvedené citace, ale i z poznatků odborné veřejnosti, nejpodstatnějším krokem v prevenci a pomoci patologickým hráčům při zbavování se závislosti na hazardních hrách, je v první řadě realistické pojmenování nastalé situace, že náš blízký člověk je patologický hráč. Jak uvádí Smékal a kol. (2004), tak pomoc patologickému hráči by měla spočívat hlavně v těchto krocích:

- Patologický hráč by měl být ujištěn o tom, že nám na něm záleží.
- Zásadně změnit hospodaření s rodinným rozpočtem v tom smyslu, že hráč nebude u sebe mít větší částku peněz – přidělový systém.
- Snažit se vyřešit dluhy patologického hráče – např. formou splátkového kalendáře.
- Nebát se informovat blízké, kde by si patologický hráč mohl půjčovat peníze.
- Zorganizovat denní režim tak, aby v něm byl prostor pro práci, odpočinek a pro čas strávený společně s rodinou.
- Vyloučit možnost setkání patologického hráče s hracími automaty nebo jinými formami hazardních her.
- Uvědomovat si, že patologický hráč se může kdykoliv ke hře vrátit.
- Nereagovat na případné vydírání ze strany patologického hráče.
- Podporovat v maximální míře jakékoliv vlastní aktivity patologického hráče, které mohou nahradit hazardní hry.
- Pokud patologický hráč opakovaně selže a objeví se recidiva, je třeba být důsledný a trvat na hospitalizaci.

2.4.4 Další možnosti prevence

Mezi další možnosti prevence lze zařadit prevenci ze strany státu, společnosti, zaměstnavatelů, sdělovacích prostředků a v neposlední řadě překvapivě také prevenci ze strany samotných provozovatelů loterií a jiných podobných her. Všechny tyto vyjmenované subjekty si v plné šíři uvědomují, že problematika patologické hráčství, jakož to závislosti na hraní hazardních her, sebou přináší v převážné míře negativní důsledky.

Nešpor (1999) uvádí k prevenci patologického hráčství ze strany zaměstnavatelů poznatek, že zaměstnavatelé mohou na případné patologické hráče působit ve směru podporování zdravého způsobu života. Dále mohou zaměstnavatelé monitorovat ukazatele, které mohou naznačovat projevy problémů u svých zaměstnanců. Mezi takové znaky patří například množící se exekuce na mzdu zaměstnance, nesoustředění se na práci, či neomluvené absence v zaměstnání.

Většina provozovatelů loterií a jiných podobných her si začíná uvědomovat, že je pro ně samotné výhodnější dlouhodobý stálý příjem ze sázek a nikoliv pouze nahodilé prohry patologických hráčů. I v jejich zájmu je tedy „vychovat si hráče“ tak, aby nepropadl hazardnímu hraní nekontrolovatelným způsobem, ale aby se hrou bavil a docházel do jejich provozoven pravidelně s penězi, za které si kontrolovaně zahraje. Nešpor (1999, s. 70) dále uvádí, že *„provozovatelé loterií a jiných podobných her by měli striktně dodržovat zákaz vstupu do prostor heren a zákaz účasti na hře osob mladších 18 let. Je to i v jejich zájmu, jelikož nic nepoškozuje jejich pověst jako nezletilí patologičtí hráči.“*

3 Vlivy patologického hráčství a jeho regulace

Bezesporu každý patologický hráč, ať již ten, který si svou závislost uvědomuje, tak ten, který si svou závislost nepřipouští, ovlivňuje své okolí. V této kapitole se budu věnovat důsledkům, které sebou patologické hráčství přináší, tj. jeho vliv na rodinu a společnost.

3.1 Patologický hráč a vliv jeho závislosti na rodinu

„Rodiny patologických hráčů mají zpočátku tendenci hráče tolerovat a popírat závažnost toho, že jejich partner hraje.“ (Smékal a kol., 2004, s. 12)

V počáteční fázi nezřídky dochází k tomu, že partnerky či partneři hrají společně. V této fázi se začínají objevovat problémy týkající se rodinných financí. Hráč neplatí své účty, půjčuje si prostředky na hru, čímž se zadlužuje, ale rodiny hráčů se ještě nechají od hráče přesvědčit, že se jedná o přechodnou záležitost a hráč má vše „pod kontrolou“.

„Hazardní hráč tráví s rodinou stále méně a méně času, pokračují finanční problémy. Manželka se cítí opomíjená a odmítána, objevují se stále častěji náhlé a hluboké hádky a konflikty. V rodině stále více a více převládá napjatá atmosféra a nepohoda. Hráč se chová často odtažitě a jako bez zájmu, což je střídáno srdceryvnými omluvami a sliby radikálních změn.“ (Smékal a kol., 2004, s. 12)

S vyšší frekvencí potřeby hráče hrát za každou cenu se objevují stále další nové dluhy a rodina, která se za hráče stydí, se snaží tyto druhy platit. Členové rodiny hluboce tuto nastalou situaci vnímají a prožívají za hráče pocit viny, což se často projeví v radikálním omezení sociálních a společenských kontaktů s okolím.

„Při pokračujícím soužití s partnerem jsou jeho blízcí stále více a více vyčerpání, prožívají období vzteku a zuřivosti, které se střídá s depresivními a beznadějnými pocity. Důsledkem může být rozvoj nějaké závislosti partnerky (partnera) nebo dokonce tendence k sebevraždě.“ (Smékal a kol., 2004, s. 12)

Obdobná situace jako v partnerském životě s patologickým hráčem se objevuje i v rodinách, kdy je patologickým hráčem dítě. Rodiče v tomto případě reagují obdobně jako u jiných závislostí jejich dětí. Při zjištění takovéto situace u svého dítěte ji nejprve popírají a nechťejí ji vidět. *„Pokud si problémy svého gambujícího potomka připustí, zasáhne tato skutečnost poměrně výrazně především jejich vzájemný vztah.“ (Smékal a kol., 2004, s. 12)*

Vztah rodičů je nejčastěji ovlivněn jejich postoji ke gambujícímu dítěti. Otcové mají ve většině případů radikálnější postoje spočívající v kladení ultimátních požadavků na své potomky. Pokud otec situaci nezvládá, mohou mít tato ultimáta formu distancování se od potomka a jeho vyloučení ze společného soužití. Oproti tomuto radikálnímu postoji otce stojí tolerantnější a ochranný postoj matky, která se snaží dítěti porozumět a pomoci mu.

3.2 Společnost a patologické hráčství

V současné moderní společnosti je hazardní průmysl vnímán jako oblastí značně problematickou, která ve většině případů nepřináší společnosti žádná pozitiva. Nešpor a kol. ve své veřejné deklaraci s názvem hazard v Česku je třeba konečně omezit (2010, s. 1) uvádí, že: „*Hazardní hry jsou sociální zlo, které zasahuje všechny vrstvy české společnosti, včetně dětí.*“.

3.2.1 Sociální dopady patologického hráčství

Jak Nešpor a kol. (2010) uvádí, patologický hráč ovlivňuje ve svém okolí 10 – 15 dalších osob a to převážně v nejbližším okolí rodinném, sociálním, sousedském, pracovním a volnočasovém.

Z vyhodnocení průzkumu prováděného v Psychiatrické léčebně v Kroměříži (Občané proti závislostem o.s., 2010) mezi pacienty umístěnými na oddělení 10B, kde jsou léčeni patologičtí hráči, vyplynulo, že nejčastěji uváděnými sociálními dopady v příčinné souvislosti s patologickým hráčstvím jsou uváděny tyto:

- Rozchod nebo rozvod s partnerem/manželem.
- Osamělost.
- Narušení výchovy dětí.
- Ztráta zájmových aktivit.
- Ztráta zaměstnání.
- Zadlužení.
- Násilí ze strany jiných osob.
- Bezdomovectví.
- Sociální problémy.

- Snížení životní úrovně.
- Veřejná ostuda rodiny.
- Ztráta důvěryhodnosti.
- Omezení kontaktů s blízkými osobami.
- Vyloučení z kolektivu zájmových aktivit.

Z tohoto průzkumu dále vyplynulo, že nejmarginalnějším sociálním dopadem v souvislosti s patologickým hráčstvím je zadlužení těchto hráčů. Z průzkumu vyplynulo, že finanční ztráta v důsledku propadnutí hazardnímu hraní činila v průměru 2,3 mil. Kč na jednu osobu.

3.2.2 Kriminalita spojená s patologickým hráčstvím

„Provozování VHP a THZ v kontextu s patologickým hráčstvím způsobuje v příčinné souvislosti vznik specifické kriminality. Jedná se v základní podstatě o psychicky podmíněnou potřebu pachatelů, často patologických hráčů, získat finanční prostředky na hazardní hru.“ (Vejrosta a Verosta, 2010, s. 13)

Mezinárodní srovnávací analýza hazardních her (in Meyer, 2009) v části čtvrté, která se týká zdravotní vědecké studie Institutu pro psychologii a kognitivní výzkum Univerzity v Brémách ve Spolkové republice Německo uvádí, že pro patologického hráče je charakteristickou vlastností nezákonné opatřování si finančních prostředků na hazardní hru. Analýzou početných klinických studií, uvedených v této Mezinárodní srovnávací analýze hazardních her, byla zjištěna vyšší procentní míra páchání trestné činnosti u léčených patologických hráčů. Z této analýzy dále vyplynulo, že v celosvětovém pohledu se údaje o trestné činnosti spojené s patologickým hráčstvím značně liší. Jak dále vyplynulo, delikventní chování patologických hráčů má spíše charakter majetkové trestné činnosti a nejčastějším trestným činem je u této skupiny lidí podvod a zpronevěra.

K páchání této trestné činnosti dochází nejčastěji v prostředí, které se nachází buď přímo v herním prostoru, nebo v blízkém okolí. Dalším častým prostorem páchání trestné činnosti je sociální okruh patologického hráče – rodina, škola, zaměstnání. Vejrosta a Verosta (2010) poukazují na skutečnosti, které vyplývají z přehledu výsledků vsazených částek do VHP a THZ za rok 2009 ve výši cca. 102 mld. Kč a prevalenčního odhadu patologických hráčů (1 % z populace = 100.000 osob). Při porovnání těchto dvou hodnot vychází, že buď si patologičtí hráči opatřují prostředky na hraní z velké většiny trestnou činností (zvážíme-li výši

průměrné hrubé měsíční mzdy v ČR za rok 2009) nebo je patologických hráčů mnohem vyšší počet a pak se jedná o závažný progresivní status ohrožení veřejného zdraví a pořádku.

Patologičtí hráči financují sázky v podstatě ze dvou různých zdrojů – legálních a nelegálních. V průzkumu (Občané proti závislostem o.s., 2010) uvádějí léčení patologičtí hráči nejčastěji tyto legální a nelegální zdroje financování sázek:

- a) Legální – mzdy, osobní, či rodinné úspory, sociální dávky, půjčky, úvěry, příjmy z prodeje osobního a rodinného majetku
- b) Nelegální – krádeže, podvody, zpronevěry, zkrácení daně a poplatků, nelegální výroba a distribuce omamných látek, kuplířství, vlastní prostituce

V současné době (2012) se na úrovni státní správy nevede žádná evidence související s kriminalitou patologických hráčů a škodlivých jevů s tímto problémem spojených. Tuto evidenci si začínají zpracovávat územní samosprávy – obce a města – pro svou potřebu obhájit svůj postoj k provozování hazardních her na území jejich samosprávného celku.

3.2.3 Kriminalita spojená s provozováním hazardních her

Oblast provozování loterií a jiných podobných her je jistě ve velké míře náchylná k různým formám kriminality, jelikož tímto odvětvím protéká značné množství peněz. Nelze ovšem označit všechny osoby, které v tomto prostředí podnikají, za podezřelé. Provozování loterií a jiných podobných her je v České republice legálním podnikáním, které ovšem podléhá zvýšenému dozoru ze strany státních orgánů a to prostřednictvím Specializovaného finančního úřadu a jeho jednotlivých oddělení státního dozoru.

Ze Statistiky zahájených správních řízení ve věci uložení pokuty v souvislosti s provozováním loterií a jiných podobných her (www.mfcr.cz, 2013) zveřejněné Ministerstvem financí České republiky dne 22. ledna 2013 vyplývá, že počet uložených sankcí má vzrůstající tendenci. Zatím co v roce 2010 bylo dle této statistiky uloženo celkem 155 pokut a v roce 2011 celkem 535 pokut, tak v roce 2012 to bylo 655 pokut, což je oproti roku 2011 nárůst o 22 % a oproti roku 2010 nárůst dokonce o 3,5 násobek. Ministerstvo financí k tomuto nárůstu uvádí, že ke zvýšené efektivitě v postihování správních deliktů u provozovatelů loterií a jiných podobných her přispěla reorganizace státního dozoru, která byla zahájena v roce 2011. Nejčastěji zjištěné nedostatky orgánem státního dozoru u provozovatelů loterií a jiných podobných her v roce 2012 jsou uvedeny v tabulce č. 3.

Tabulka č. 3 - Nejčastěji zjištěné kategorie nedostatků shledaných státním dozorem v roce 2012

Nejčastěji zjištěné kategorie nedostatků shledaných státním dozorem v roce 2012	Počet
Nepřítomnost odpovědné osoby oprávněné jednat s orgánem státního dozoru	110
Nezajištěn dozor osobou odpovědnou za zákaz vstupu osob mladších 18 let	95
Nevyvěšení herních plánů	78
Neoznačená provozovna (chybějící název, adresa a jména osoby odpovědné za řádný provoz na vstupu)	55
Nenahlášení odpovědné osoby (případně změny v odpovědné osobě) orgánu státního dozoru	52
Chybějící technická blokace herního zařízení v místě se zvláštním provozním režimem	44
Provozování před nabytím právní moci rozhodnutí	39
Neplatná registrační známka na technickém zařízení (TZ)	38
Nepředložení účetní dokumentace provozovatele na vyžádání kontrolního orgánu/ odmítnutí součinnosti při kontrole	37
TZ nebylo označeno platnou registrační známkou/ známka nebyla na přístupném místě	34
Přítomnost mladistvého v herně či u herního zařízení	31
Nevyvěšení návštěvního řádu	29
Neohlášení změny provozní doby místně příslušnému finančnímu úřadu	29
Neumístění upozornění na zákaz hraní osobám mladším 18 let.	27
Neoznámení zahájení nebo ukončení provozu loterie nebo jiné podobné hry	26
Provozování TZ v herním středisku označeném jako "kasino", nebo "casino".	25
Neumožnění provést kontrolu	23
Vyúčtování loterie nebo jiné podobné hry nedodáno v zákonné lhůtě	23
Provozování hry bez platného povolení	19
Nevedení denní jmenné evidence návštěvníků kasina	17
Nezřetelný a málo rozlišující záznam monitorovacího zařízení v kasinu	11

Zdroj: (www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_76176.html, 2013)

Vejrosta a Verosta (2010, s. 15) uvádějí, že „k dalším druhům kriminality v souvislosti s provozováním sázkových her patří různé formy úplatkářství, vč. korupčního jednání tzv. klientelismu, legalizace výnosů z trestné činnosti, neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry, podvod (neoprávněný zásah do EPROM – řídicí jednotky VHP z důvodu přenastavení výherního podílu mimo zákonný limit nebo vymazání paměti o vložených a vyplacených částkách, což opět ovlivňuje aktuální stav výherního podílu VHP, dále neoprávněná výměna součástí VHP se zdvojenými počítačy vložených a vyplacených částek). Podvodům u VHP nelze nijak zabránit, jelikož zákon o loteriích neukládá povinnost úřední plomby na součástech VHP s evidenčními statistickými údaji, důležitými pro určení hospodářského výsledku VHP a následných odvodů. U THZ se tento podvod nedá kontrolní činností (pasivním zabezpečeným přístupem státnímu dozoru do centrálního loterního systému CLS) vůbec identifikovat.“

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že ze strany provozovatelů loterií a jiných podobných her je vyvíjen tlak na snižování jejich zákonem stanovené odvodové povinnosti. Provozovatelé loterií a jiných podobných her jsou dle § 41b odst. 1 ZLPH povinni odvádět odvod z loterií ve výši 20 %, jehož základ tvoří částka, o kterou úhrn vsazených částek převyšuje úhrn vyplacených výher. Dále jsou provozovatelé loterií a jiných podobných her povinni dle § 41b odst. 2 ZLPH za každé jednotlivé povolené hrací technické zařízení pevnou část dílčího odvodu, která činí dle § 41c písm. f) 55 Kč za každý den. Pokud provozovatelé loterií a jiných podobných her nesplní svou povinnost odvodu, vystavují se trestnímu stíhání podle § 240 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Zde je v § 240 odst. 1 uvedeno, že „*Kdo ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na úrazové pojištění, pojistné na zdravotní pojištění, poplatek nebo jinou podobnou povinnou platbu anebo vyláká výhodu na některé z těchto povinných plateb, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti.*“

Oblastí, která vykazuje nejvyšší míru společenské škodlivosti, je umožnění hry na výherních hracích přístrojích osobám mladším 18 let. Pokud někdo umožní osobě mladší 18 let zúčastnit se hry na výherním hracím přístroji, vystavuje se udělení sankce ze strany orgánu státního dozoru, která dle ustanovení § 48 ZLPH činí v případě právnické osoby částku až 10 mil. Kč a v případě fyzické osoby, která je za dodržování tohoto zákazu odpovědná až do výše 50 tis. Kč v případě prvního prokázaného porušení tohoto zákazu a až do výše 500 tis. Kč v případě druhého prokázaného porušení tohoto zákazu. Dále je možné jak právnickou, tak i fyzickou osobu trestně stíhat dle § 201, jelikož ten uvádí následující: „*Kdo umožní, byť i z nedbalosti, dítěti hru na výherním hracím přístroji, který je vybaven technickým zařízením, které ovlivňuje výsledek hry a které poskytuje možnost peněžité výhry, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.*“

3.3 Regulace provozování loterií a jiných podobných her v ČR

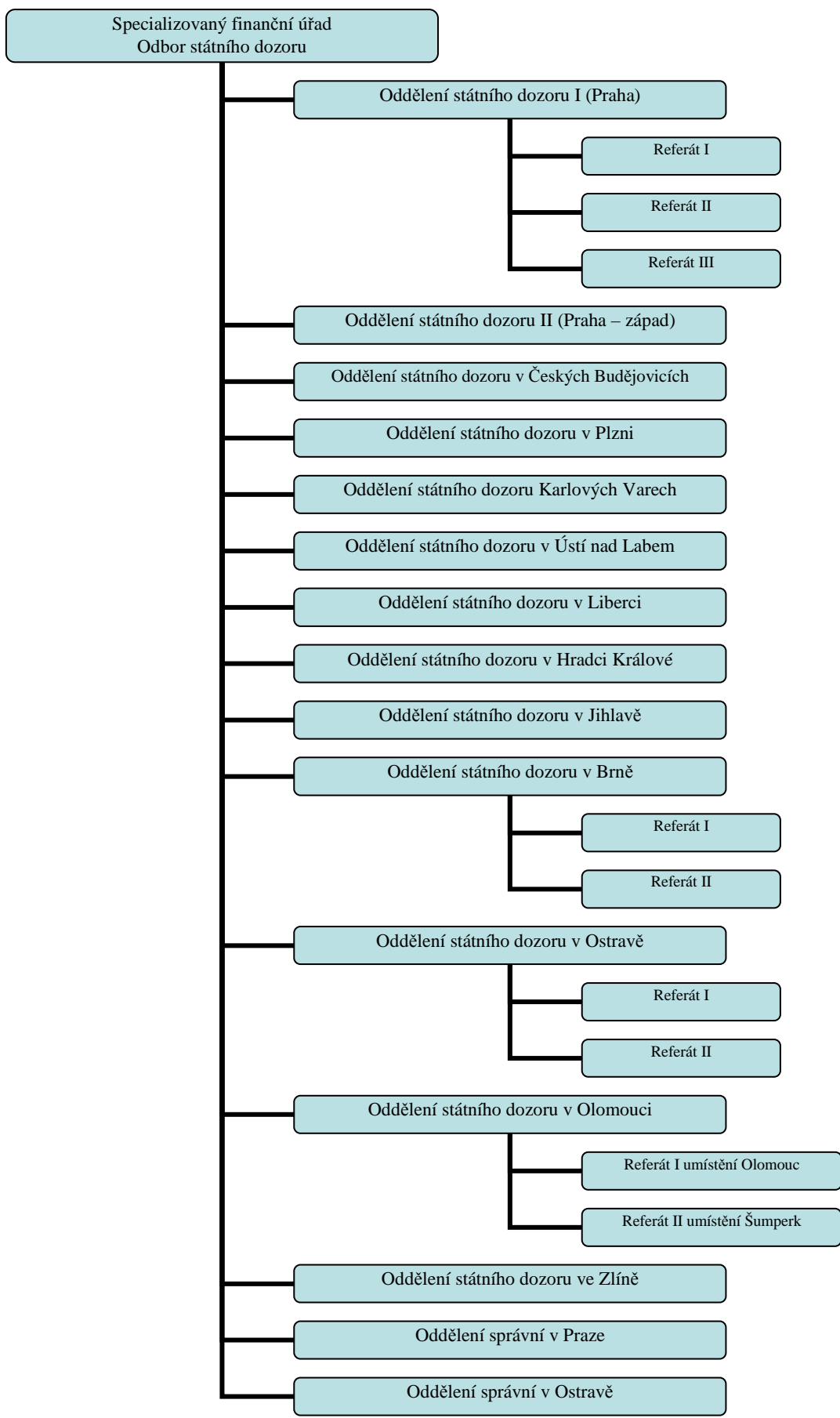
Provozování loterií a jiných podobných her na území ČR podléhá regulaci ze strany státu. Tato regulace spočívá ve vydávání povolení k provozování těchto her. Rozhodnutí o povolení k provozování loterií a jiných podobných her vydává pro žadatele, kteří splní zákonem stanovené podmínky, Ministerstvo financí České republiky. U některých zákonem vyjmenovaných hazardních her je tato pravomoc přenesena na orgány místní samosprávy.

Tyto mohou ve svém územním obvodu povolovat provozování tombol s herní jistinou do 50 tis. Kč, věcnou loterii s herní jistinou do 200 tis. Kč a provoz výherních hracích přístrojů.

3.3.1 Regulace hazardu ze strany státu

Provozování loterií a jiných podobných her sebou přináší zvýšenou míru společenské škodlivosti, a proto podléhá i přísnějším dohledu ze strany státu. Stát, prostřednictvím Ministerstva financí, kontroloval a dozoroval provozování loterií a jiných podobných her do konce roku 2012 prostřednictvím oddělení státního dozoru, která spadala pod jednotlivé finanční úřady v sídlech krajů. Od 1. 1. 2013 přešel státní dozor nad dodržováním ZLPH pod Specializovaný finanční úřad se sídlem v Praze. Organizační struktura Odboru státního dozoru je od 1. 1. 2013 následující (Specializovaný finanční úřad, 2012, s. 2):

Diagram č. 1 – Organizační struktura Odboru státního dozoru

Zdroj: (www.cds.mfcr.cz/cps/rde/xchg/cds/xsl/ceska_danova_sprava_16785.html, 2012)

3.3.2 Regulace hazardu ze strany místních samospráv

V současné době probíhá diskuze mezi Ministerstvem financí České republiky, zástupci některých místních samospráv a mezi veřejným ochráncem práv. Předmětem diskuze je pravomoc místních samospráv regulovat na svém území provozování hazardních her. Územní samosprávy a veřejný ochránce práv zastávají názor, že obce mohou rozhodovat o tom, zda na svém chtějí, či nechtějí povolit provozování hazardních her. Předmětem sporu je znění Článku II přechodných ustanovení, bodu 4. zákona č. 300/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony přechodného ustanovení v ZLPH, který má následující znění: „*Na povolení, která byla vydána podle § 2 písm. i), j) a podle § 50 odst. 3 zákona o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění účinném před 1. lednem 2012, se zmocnění obce vydávat obecně závaznou vyhlášku nevztahuje do 31. prosince 2014; totéž platí pro ustanovení § 50 odst. 5 zákona o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění účinném od 1. ledna 2012. Dobu platnosti těchto povolení omezí Ministerstvo financí tak, aby jejich platnost skončila nejpozději dnem 31. prosince 2014, budou-li tyto loterie a jiné podobné hry provozovány v rozporu s obecně závaznou vyhláškou obce nebo v rozporu s ustanovením § 50 odst. 5 zákona o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění účinném od 1. ledna 2012.*“ Předmětem sporu je tedy znemožnění zakázat provozování vyjmenovaných hazardních her na území spravované obce až do 31. 12. 2014.

Tímto problémem se musel zabývat také Ústavní soud, jelikož obec Chrastava vydala dne 19. října 2009 obecně závaznou vyhlášku č. 5/2009, o stanovení míst, na kterých mohou být provozovány interaktivní videoloterijní terminály. Zde se v Článku I uvádí následující: „*Interaktivní videoloterijní systémy (dále jen ILV) spadají dle definice uvedené v ZL1) mezi výherní hrací přístroje a proto se na ně v plném rozsahu vztahuje Obecně závazná vyhláška města Chrastavy č. 4/2009 ze dne 31. srpna 2009, o stanovení míst, na kterých mohou být provozovány výherní hrací přístroje.*“ V této vyhlášce obec Chrastava nerozlišuje mezi IVT, jejichž provoz může povolovat dle ZLPH pouze Ministerstvo financí České republiky a mezi VHP, jejichž provoz povoluje obec na svém území. Tímto obec Chrastava vyjádřila své přesvědčení, že od nabytí účinnosti této vyhlášky, může zakázat provozování IVT, které povolilo Ministerstvo financí České republiky před nabytím účinnosti této vyhlášky. Ministerstvo vnitra České republiky tuto obecně závaznou vyhlášku napadlo žalobou u Ústavního soudu a ten dne 14. června 2011 vydal Nález Ústavního soudu č. Pl. ÚS 29/10, kde ve výrokové části mimo jiné uvádí: „*I. Návrh na zrušení čl. I obecně závazné vyhlášky*

města Chrastavy č. 5/2009 o stanovení míst, na kterých mohou být provozovány interaktivní videoloterijní terminály, se zamítá.“ Tímto Nálezem Ústavní soud tedy potvrzuje právní názor obce Chrastava ve věci regulace hazardních her na území obce, že již za stávající platné legislativy má obec právo rozhodovat o tom, zda na jejím území bude povoleno či zakázáno provozování hazardních her.

Postup státních orgánů kritizoval také veřejný ochránce práv JUDr. Pavel Varvařovský, který ve své zprávě pro Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR ze dne 20. července 2012 vytyká Ministerstvu financí ČR tyto nesprávné úřední postupy: „1) *Dlouhodobé nerespektování loterního zákona a obecně závazných vyhlášek obcí přijatých za účelem regulace hazardu ze strany Ministerstva financí.* 2) *Informuji Poslaneckou sněmovnu, že Ministerstvo financí nezjednalo nápravu svých dřívějších nezákonných postupů při povolování sázkových her provozovaných prostřednictvím tzv. jiných technických herních zařízení (např. videoloterních terminálů)*“ (Varvařovský, 2012, s. 1).

Ministerstvo financí ČR ani po vydání usnesení Ústavního soudu ve věci Chrastava a ani po kritice ze strany veřejného ochránce práv nezjednalo nápravu u rozhodnutí o povolení k provozování loterií a jiných podobných her, která byla vydána před usnesením Ústavního soudu v této věci. Tato dříve vydaná povolení k provozování loterií a jiných podobných her zůstávají i nadále platná a jsou tedy omezena pouze datem uvedeným v ZLPH, kterým je 31. prosinec roku 2014, kdy dle nynější platné legislativy, zanikají. Ministerstvo financí ČR po vydání usnesení Ústavního soudu ve věci Chrastava pouze upravilo postup u nově vdávaných povolení v tom smyslu, že obce se staly účastníky řízení v povolovacím procesu a mohou tedy uplatnit svá práva v oblasti regulace hazardních her na svém území.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Průzkumné šetření

Praktická část této diplomové práce je zaměřena na zjišťování podvědomí občanů České republiky o hazardním průmyslu a hazardním hraní a jejich postoji k hazardním hrám jako takovým. Získaná data jsou zpracována stručně a přehledně do grafů a tabulek. Výsledky průzkumného šetření jsou srozumitelné a také kdykoliv v budoucnu opakovatelné.

4.1 Cíl průzkumného šetření

Cílem průzkumného šetření, které je předmětem praktické části diplomové práce, je analýza vývoje hazardního průmyslu a samotného hazardu v České republice, popsání negativních jevů dopadajících na rodinu a současnou společnost v kontextu prezentovaného negativního postoje veřejnosti k samotnému provozování hazardních her v hernách, kasinech, sázkových kancelářích a prostřednictvím sítě internet, který je v posledním období často prezentován médii v České republice. Cílem výzkumného šetření je zachycení aktuálního pohledu české veřejnosti na stále častěji diskutovanou problematiku hazardního hraní a patologického hráčství v České republice a ověření postoje veřejnosti k legálnímu podnikání obchodních společností v hazardním průmyslu v souvislosti s prezentovanými negativními postoji veřejnosti v médiích.

4.2 Formulace průzkumných otázek

Po prostudování odborné literatury jsem si stanovil čtyři průzkumné otázky, na které měla být průzkumným šetřením zjištěna odpověď. Průzkumné otázky vycházejí z předpokladu, zda je veřejností vnímáno negativně provozování loterií a jiných podobných her v České republice, a zda je provozování některých druhů loterií a jiných podobných her vnímáno jako provozování hazardních her s vysokou mírou společenské škodlivosti.

Průzkumná otázka I:

Jsou číselné loterie typu Sportka a tombola veřejností vnímány jako hazardní hry s vysokou mírou společenské škodlivosti?

Průzkumná otázka II:

Nese sebou, dle názoru respondentů, provozování výherních hracích přístrojů nejvyšší míru společenské škodlivosti?

Průzkumná otázka III:

Je veřejností vnímáno legální provozování loterií a jiných podobných her negativně?

Průzkumná otázka IV:

Existují u osob mladších 18 let a osob starších 18 let významné rozdíly v postoji k provozování hazardních her?

5 Metodika průzkumného šetření

V této kapitole objasním, jakou technikou byla shromažďována data potřebná k vyhodnocení šetření a jaká byla zvolena metoda a organizace zpracování získaných dat.

5.1 Technika sběru dat

Ke zpracování výše uvedených průzkumných otázek jsem pro tuto diplomovou práci použil dotazníkovou metodu, která je bezesporu nejhojněji používanou metodou v pedagogickém průzkumu. Jak uvádí Chráska (2007), dotazník patří mezi kvantitativní metody, kterými se zjišťuje poměr, kvantum či četnost výskytu určitých odpovědí. Při provádění průzkumném šetření jsem oslovil celkem 180 respondentů – z toho 94 studentů II., III. a IV. ročníku tří středních škol ve dvou krajích České republiky a 86 dospělých osob. Vypracovaný dotazník je anonymní a tvoří jej 17 otázek zaměřených na oblast hazardního průmyslu v České republice.

5.2 Metoda a organizace sběru dat

Potřebná data pro analýzu a následné vyhodnocení stanovených průzkumných otázek byly získány pomocí dotazníku (viz. Příloha č. 1). Otázky byly formulovány tak, abych získal jejich vyhodnocením adekvátní odpověď na předem stanovené průzkumné otázky. Dotazník obsahuje 17 číslovaných otázek a dvě otázky identifikační, které slouží k získání přehledu o respondentech, kteří jsou starší 18 let a respondentech pod touto věkovou hranicí. Další identifikační otázka se týká pohlaví respondentů a slouží k získání informací o postoji žen a mužů k problematice hazardního hraní.

Dotazník byl koncipován jako anonymní, čímž došlo k odbourání obav z pravdivých odpovědí na položené otázky.

Počátek dotazníku je tvořen z otázek identifikačních a poté následují otázky, které jsou soustředěny na získání dat potřebných k odpovědi na průzkumné otázky. V dotazníku jsem se snažil vytvořit takové otázky, které jsou jasně definované, časově nenáročné a bez nároku na hlubší znalosti v oblasti provozování loterií a jiných podobných her. Některé otázky byly

koncipovány tak, aby vyjádřily postoj respondenta k dotazované problematice a tím bylo možné získat adekvátní data pro odpověď na předem stanovené průzkumné otázky.

5.3 Realizace průzkumného šetření

Samotné průzkumné šetření bylo rozděleno na dvě fáze. V první fázi byli osloveni studenti tří středních škol ve dvou krajích České republiky. Po dohodě s vyučujícími byly dotazníky rozdány na začátku vyučovací hodiny a jejich vyplnění zabralo studentům cca. 20 minut. Studenti byli předem upozorněni, že se jedná o anonymní dotazník a je zcela dobrovolný. Z 94 rozdaných dotazníků bylo vráceno 82 vyplněných dotazníků a 12 nevyplněných. Ve druhé fázi jsem oslovil celkem 86 respondentů starších 18 let. Jednalo se o kolegy z organizace, kde jsem zaměstnán, o rodinné příslušníky a jejich známé či přátelé. Z 86 rozdaných dotazníků bylo vráceno celkem 80 vyplněných dotazníků. Průměrný věk respondentů byl 28,1 let. Po zkontrolování všech dotazníků bylo zjištěno, že všechny odevzdané dotazníky byly vyplněny způsobem, který po jejich zpracování umožní nalezení odpovědí na předem stanovení průzkumné otázky.

6 Shrnutí průzkumného šetření

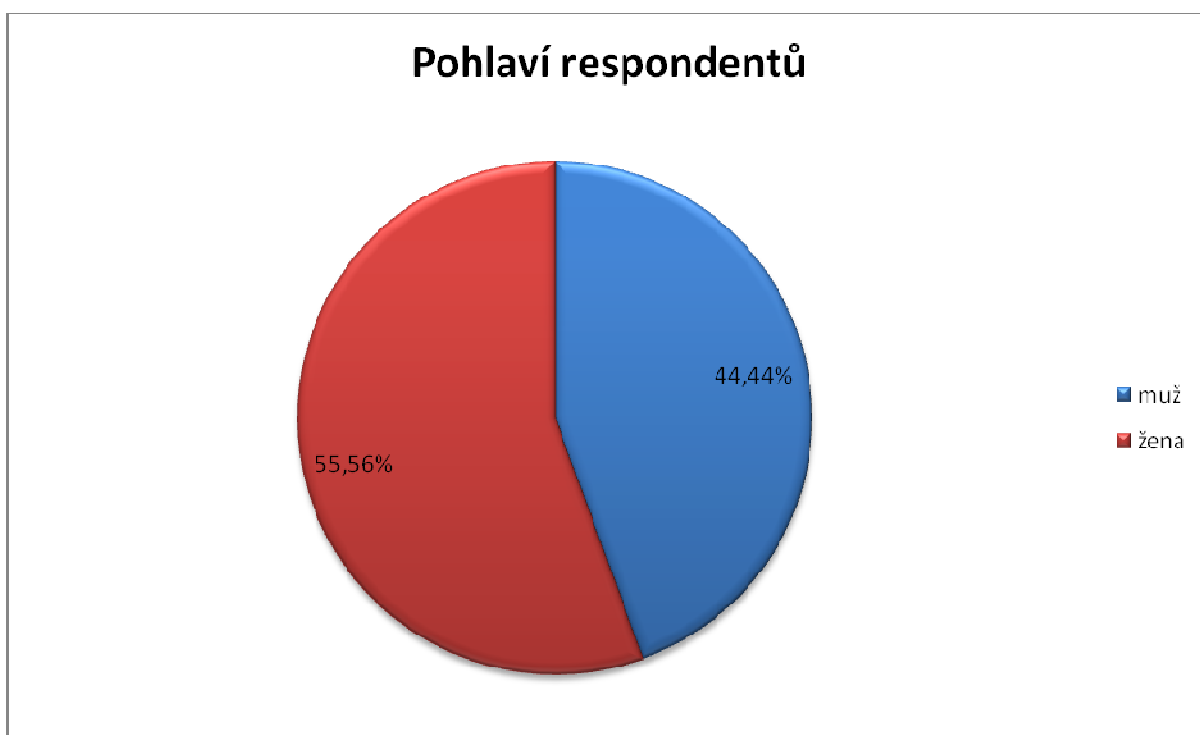
V této kapitole jsou vyhodnoceny všechny odpovědi na otázky položené formou dotazníku všech respondentů, kteří se tohoto průzkumného šetření zúčastnili.

Vzorek průzkumného šetření obsahoval celkem 162 respondentů a byl rozdělen dle následujících kritérií:

1. dle pohlaví – muž / žena
2. dle věku – mladší 18 let / starší 18 let
3. dle místa bydliště – obec do 30000 obyvatel / obec nad 30000 obyvatel
4. dle možnosti přístupu na síť internet – s možností přístupu doma / s možností přístupu v práci / bez možnosti přístupu

1. Struktura vzorku podle pohlaví:

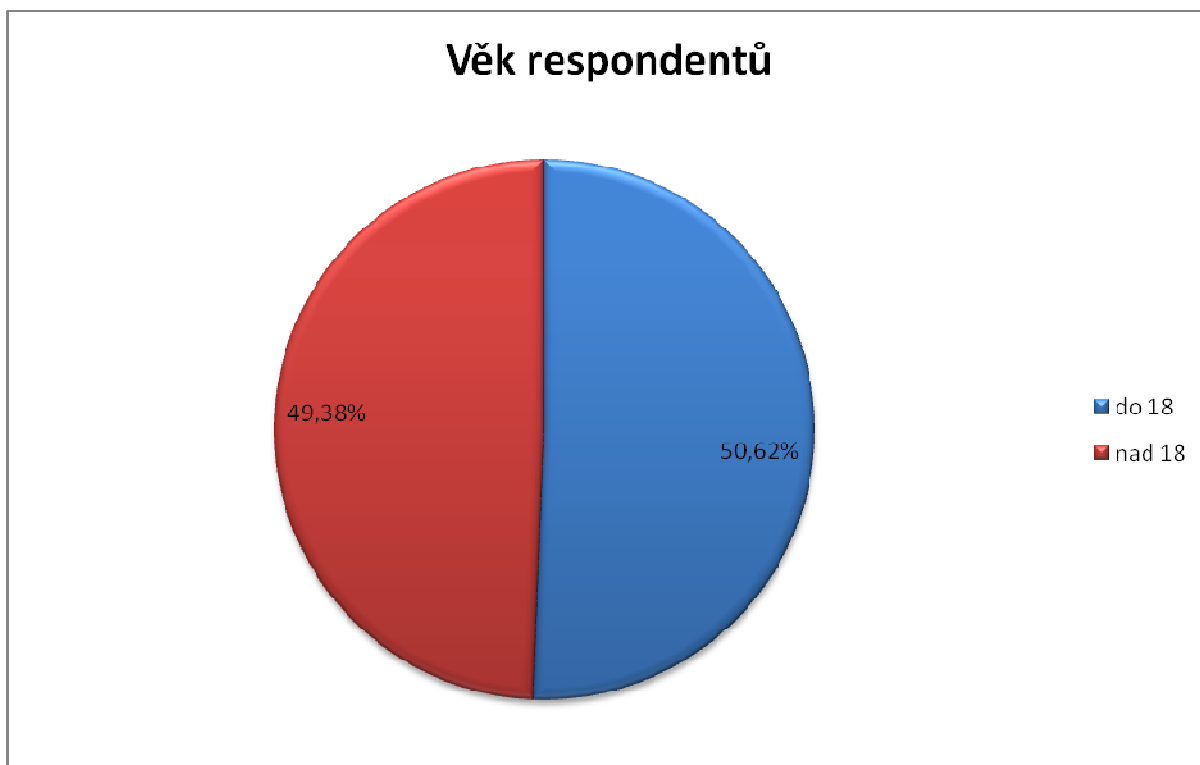
Graf č. 1 – Pohlaví respondentů

Z celkového počtu 162 respondentů bylo 90 žen (55,56 %) a 72 mužů (44,44 %).

2. Struktura vzorku dle věku:

Graf č. 2 – Věk respondentů

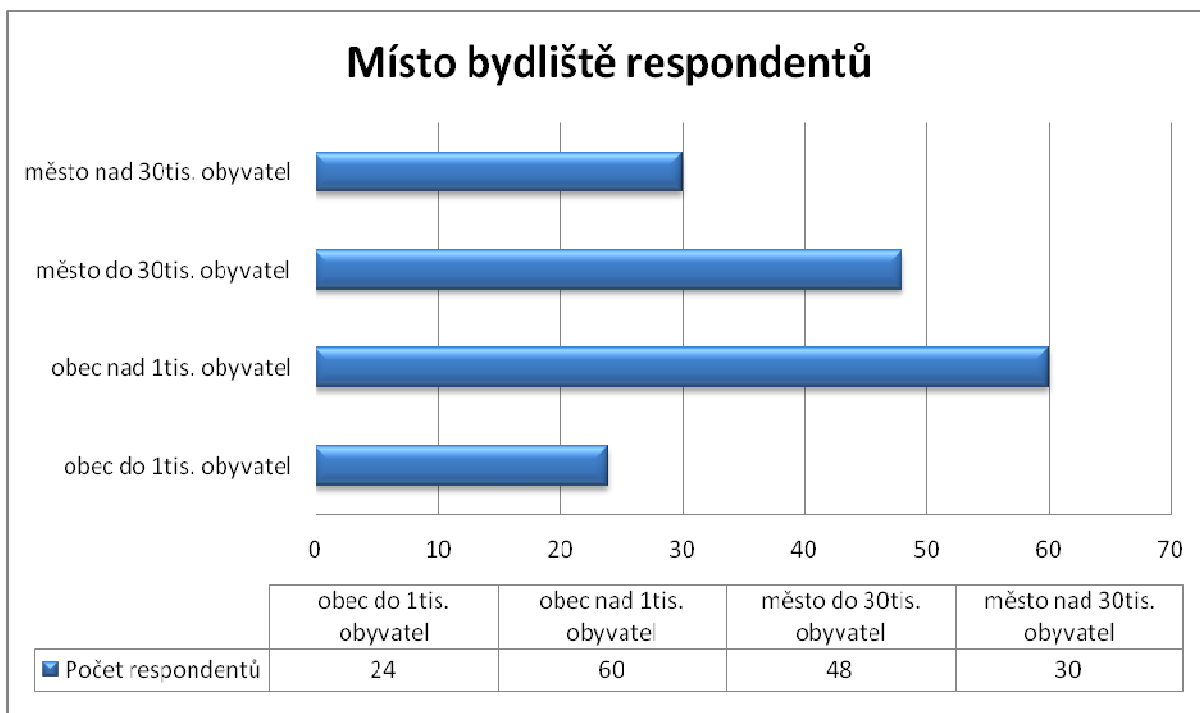

Z celkového počtu 162 respondentů se průzkumného šetření zúčastnilo 82 osob (50,62 %) mladších 18 let a 80 osob (49,38 %) starších 18 let.

Kritérium plnoletosti, tedy 18 let, bylo zvoleno v návaznosti na znění stávajícího ZLPH, který upravuje možnost účasti na hazardních hrách až dosažením plnoletosti.

3. Struktura vzorku dle místa bydliště:

Graf č. 3 – Místo bydliště

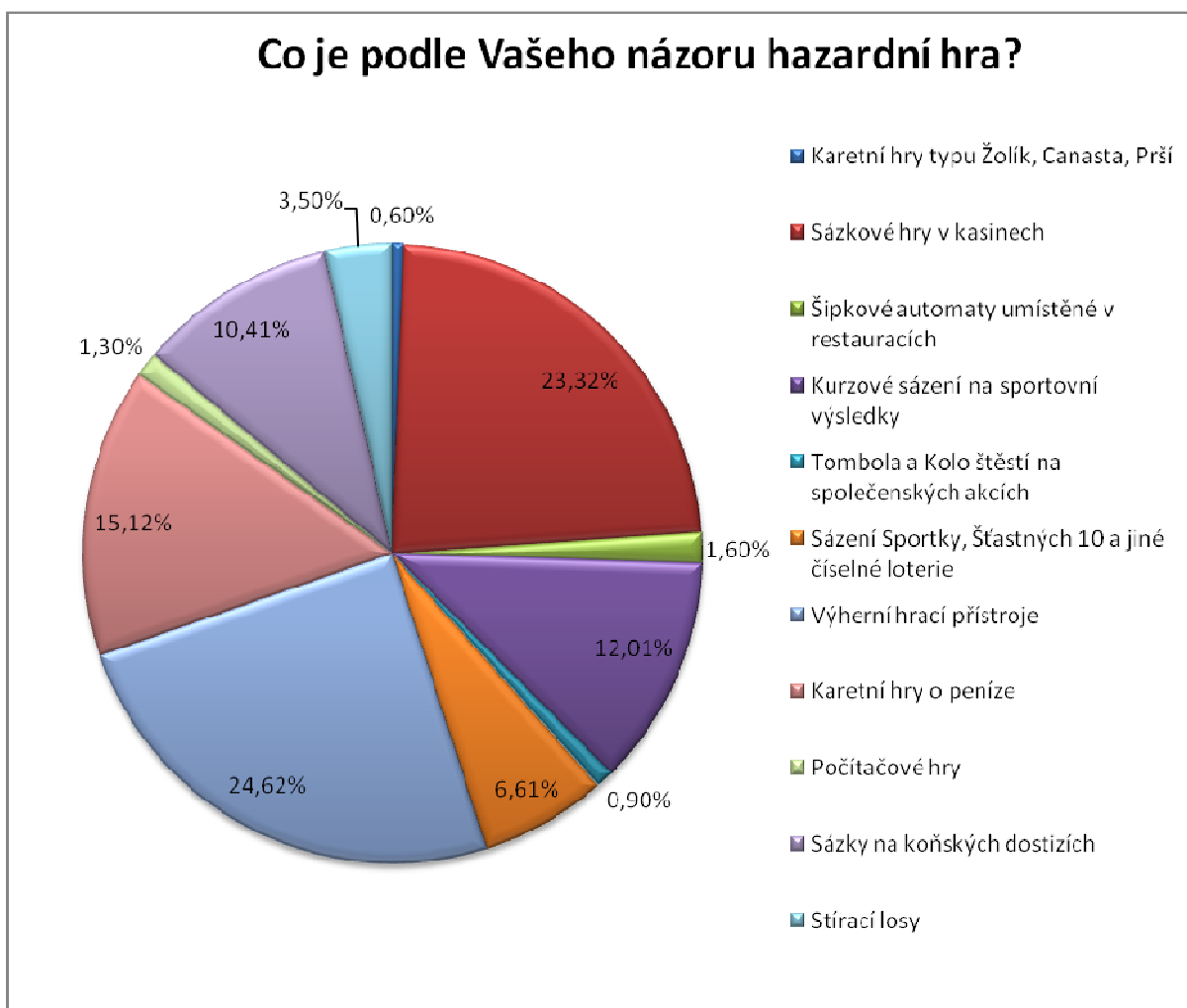
Průzkumného šetření se zúčastnilo z celkového počtu 162 respondentů 24 osob (14,81 %), které uvedly své bydliště v obci do 1tis. obyvatel, 60 osob (37,03 %), které uvedly bydliště v obci nad 1tis. obyvatel a dále pak 48 osob (29,62 %) uvedlo bydliště ve městě do 30tis. obyvatel a 30 osob (18,51 %) uvedlo bydliště ve městě nad 30tis. obyvatel.

Otázka č. 4: Co je podle Vašeho názoru hazardní hra?

Respondenti si mohli u této otázky vybrat z nabídky několika možností. U této otázky byla respondentům dána možnost vybrat i více možností dle svého uvážení.

Otázka směřovala k získání přehledu o vnímání a podvědomí respondentů v oblasti hazardních her. Tato otázka byla cílená na vyjádření názorového postoje jednotlivých respondentů na rozdělení loterií a jiných podobných her definovaných v ustanovení § 2 ZLPH, jelikož tento ZLPH v současné době nerozlišuje míru škodlivosti jednotlivých druhů her. Zákonodárce tyto loterie a jiné podobné hry v zákoně rozlišuje pouze z hlediska toho, kdo jednotlivé vyjmenované hry může povolovat.

Graf č. 4 – Co je dle názoru respondentů hazardní hra

Vyhodnocením získaných dat bylo zjištěno, že nejvíce respondentů zařadilo mezi hazardní hry provozování výherních hracích přístrojů (24,62 %) a provozování sázkových her v kasinech (23,32 %). Dále lze ze získaných dat odvodit, že veřejnosti jsou označovány za hazardní hru také karetní hry o peníze (15,12 %), ale nikoliv karetní hry typu Žolík, Canasta, Prší (0,60 %). Veřejnost také nevnímá jako hazardní hru počítačové hry (1,60 %). Z tohoto lze usuzovat, že veřejnost vnímá hazardní hry hlavně z pohledu nutnosti vložit do hry peněžní prostředky.

Otázka č. 5: Vyzkoušel (-a) jste někdy hazardní hru o peníze?

Respondenti si mohli vybrat z nabídky odpovědí: ano, vyzkoušel jsem hazardní hru o peníze a ne, nevyzkoušel jsem hazardní hru o peníze.

Otázka směřovala k určení, zda respondenti, kteří se zúčastnili mého průzkumného šetření někdy vsadili své finanční prostředky do nějaké formy hazardní hry, či nikoliv.

Tabulka č. 4 – Účast respondentů na hazardních hrách o peníze dle pohlaví

	Muži	%	Ženy	%
Ano, vyzkoušel (-a)	54	33,33	32	19,75
Ne, nevyzkoušel (-a)	18	11,12	58	35,80

Graf č. 5 – Zkušenost respondentů s účastí na hazardní hře

Z provedených výpočtů vyplývá, že z celkového počtu 162 respondentů se 86 osob (53,10 %) zúčastnilo nějaké formy hazardních her za peníze a 76 osob (46,90 %) hazardní hry o peníze nikdy nezúčastnilo. Dále z provedených výpočtů vyplývá, že muži (33,33 %) hrají hazardní hry více než ženy (19,75 %).

Otázka č. 6: Sázíte Sportku, nebo obdobnou losovanou číselnou hru?

Graf č. 6 – Sázení respondentů v číselných loteriích

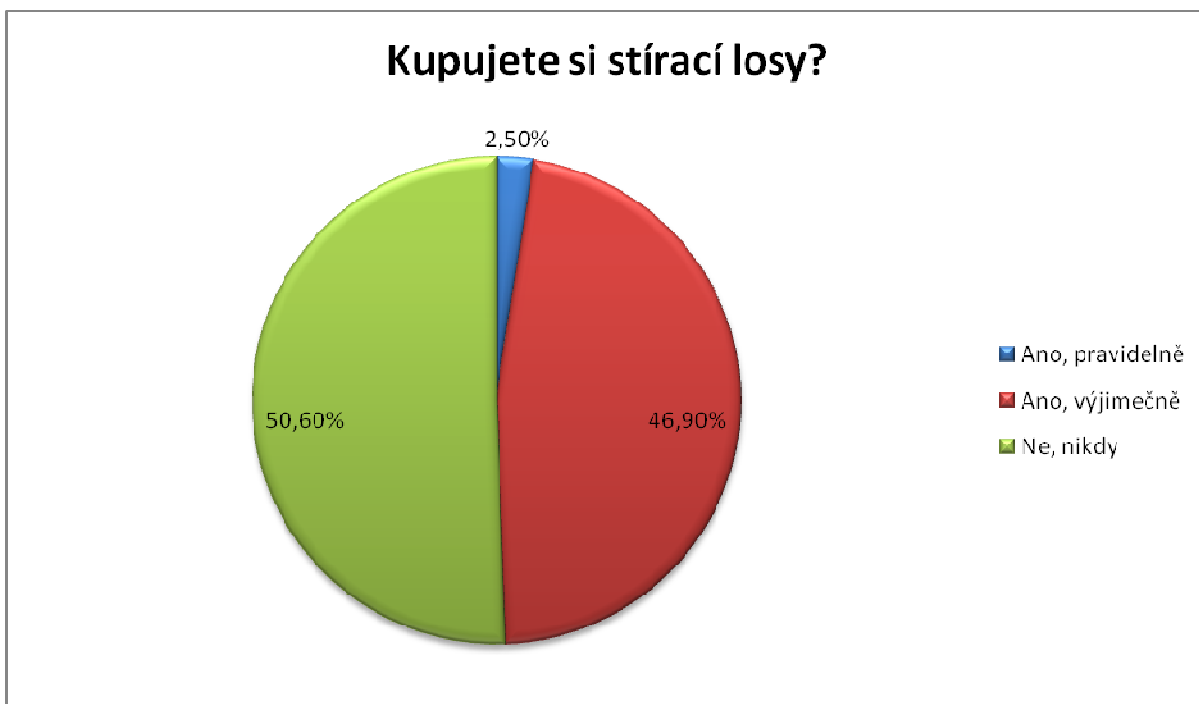

V průzkumném šetření byla respondentům položena otázka, zda sází Sportku, nebo jinou obdobnou losovanou číselnou hru. Číselná loterie Sportka byla vybrána při sestavování dotazníku jako zástupce číselných loterií, jelikož je v České republice od svého vzniku v roce 1956 do současné době nejrozšířenější číselnou hrou (www.mfcr.cz, 2012) a je synonymem k ostatním číselným loteriím, mezi které např. patří Tip6, Šťastných 10, Keno atd.

Analýzou odpovědí respondentů na tuto otázku bylo zjištěno, že více jak 53 % respondentů má s tímto druhem hazardních her zkušenost a v dosavadním životě se této hazardní hry zúčastnilo. Celkem 46,60 % respondentů uvedlo, že st této hry nikdy nezúčastnilo.

Otázka č. 7: Kupujete si stírací losy?

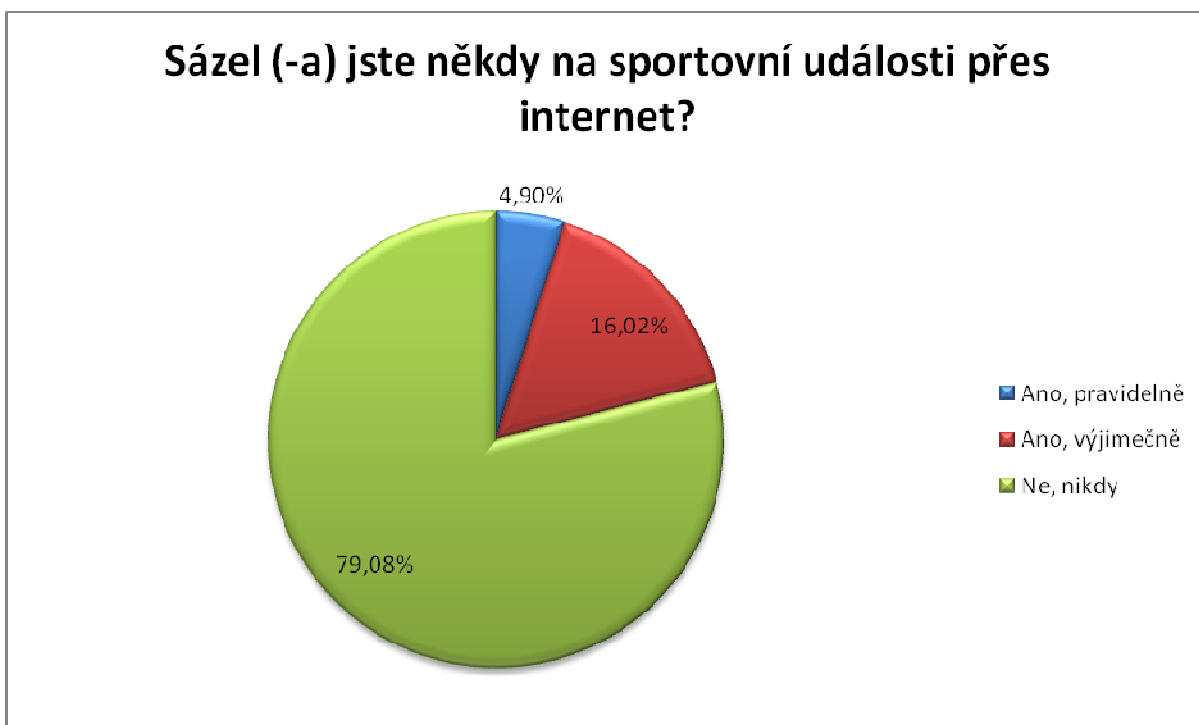
Graf č. 7 – Kupování stíracích losů

Analýzou získaných dat bylo zjištěno, že si stírací losy kupuje pravidelně 2,50 % respondentů a výjimečně 46,90 % respondentů. Celkem 50,60 % respondentů si nikdy stírací los nekoupilo.

Otázka č. 8: Sázel (-a) jste někdy na sportovní události přes internet?

Graf č. 8 – Účast respondentů na internetovém kurzovém sázení

Analýzou získaných dat bylo zjištěno, že pouze 20,92 % respondentů má zkušenosti s internetovým kurzovým sázením na sportovní události. Z tohoto počtu 20,92 % respondentů, kteří mají s internetovým kurzovým sázením zkušenost je pouze 4,90 %, kteří sází pravidelně a 16,02 % těch, kteří sází přes internet výjimečně.

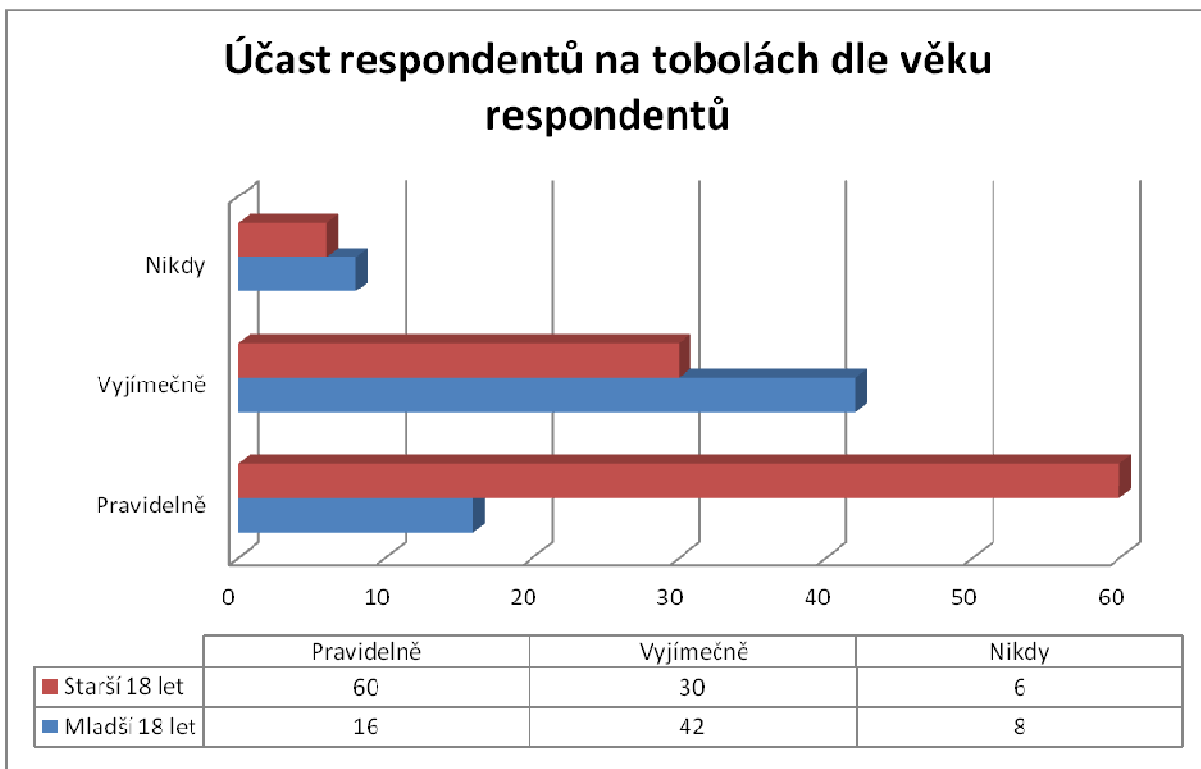
Otázka č. 9: Pokud se účastníte společenské akce, kde jsou prodávány losy do tomboly či kola štěstí, kupujete si je?

Graf č. 9 – Účast respondentů na tombolách

Analýzou odpovědí na tuto otázku bylo zjištěno, že ve většině případů 91,40 % si respondenti zakoupí losy do tomboly, či kola štěstí, na společenských akcích, kterých se účastní.

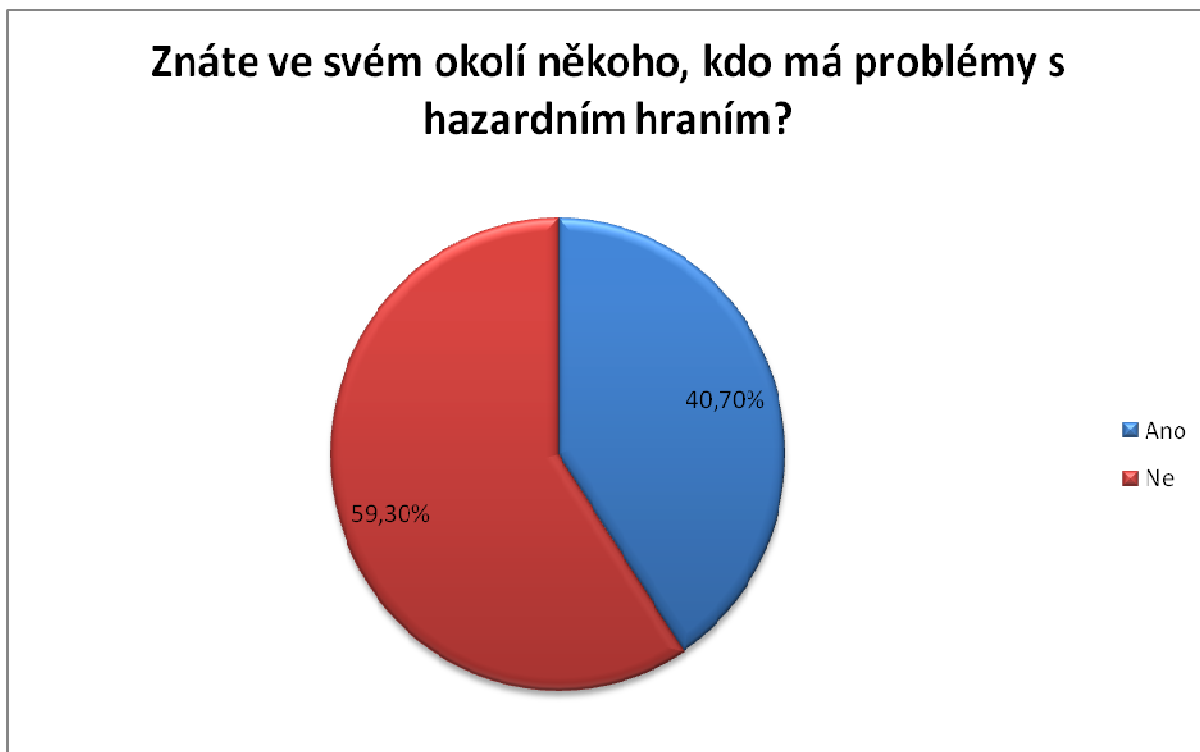
Graf č. 10 – Účast respondentů na tombolách dle věku respondentů

Analýza výsledků průzkumného šetření a odpovědí na tuto otázku ukazuje na skutečnost, že veřejnost nevnímá tomboly jako hazardní hry s vysokou mírou společenské škodlivosti, jelikož této hry se mohou bez větších problémů účastnit i osoby mladší 18 let.

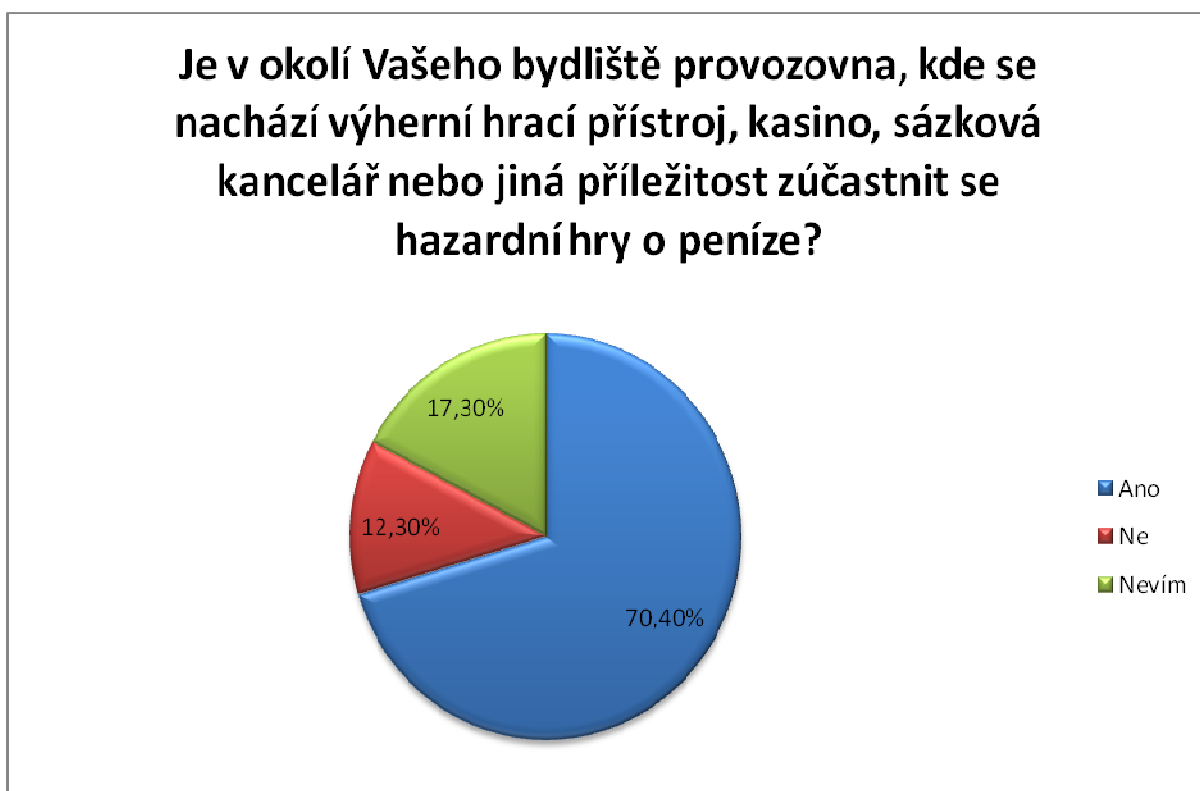
Otázka č. 10: Znáte ve svém okolí někoho, kdo má problémy s hazardním hraním?

Graf č. 11 – Přítomnost hazardních hráčů v okolí respondentů

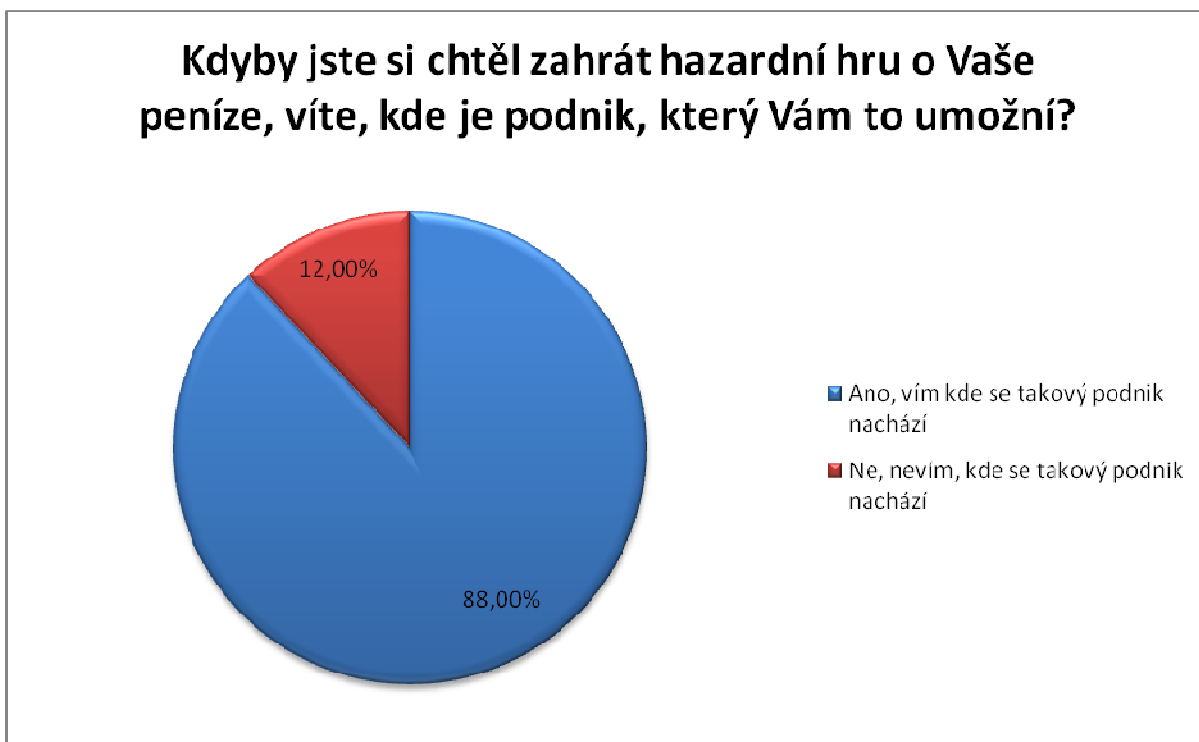
Otázka č. 11: Je v okolí Vašeho bydliště provozovna, kde se nachází výherní hrací přístroj, kasino, sázková kancelář nebo jiná příležitost zúčastnit se hazardní hry o peníze?

Graf č. 12 – Výskyt heren v okolí respondentů

Otázka č. 12: Kdyby jste si chtěl zahrát hazardní hru o Vaše peníze, víte, kde je podnik, který Vám to umožní?

Graf č. 13 – Podvědomí respondentů o výskytu heren v okolí respondentů

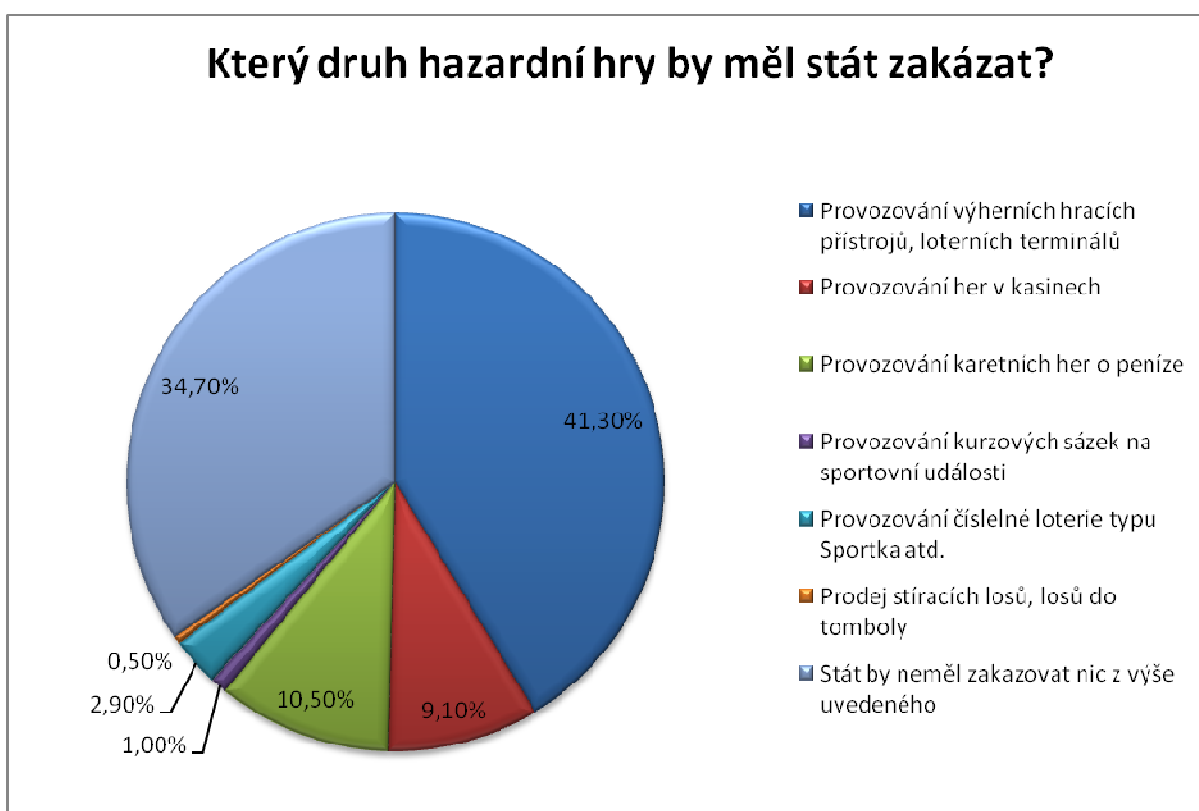
Analýzou dat získaných z odpovědí na otázku č. 11 a 12 vyplynulo, že minimálně 70,40 % respondentů bydlí v okolí provozovny, kde je provozována nějaká forma hazardní hry, tzn. v okolí herny, kasina či sázkové kanceláře. Dalším získaným poznatkem z analýzy odpovědí na otázku č. 11 a 12 je fakt, že převážná většina respondentů (88 %) ví, kde by jim byla umožněna účast na hazardní hře.

Otázka č. 13: U vyjmenovaných možností uveďte, zda by je měl stát zakázat?

Respondenti si mohli u této otázky vybrat z nabídky několika možností. U této otázky byla respondentům dána možnost vybrat i více možností dle svého uvážení.

Otázka směřovala, obdobně jako otázka č. 4, k získání přehledu o názoru respondentů na regulaci hazardních her ze strany státu. Tato otázka byla cílená na vyjádření názorového postoje jednotlivých respondentů na regulaci loterií a jiných podobných her definovaných v ustanovení § 2 ZLPH, jelikož tento ZLPH v současné době nerozlišuje míru škodlivosti jednotlivých druhů her. Zákonodárce tyto loterie a jiné podobné hry v zákoně rozlišuje pouze z hlediska toho, kdo jednotlivé vyjmenované hry může povolovat.

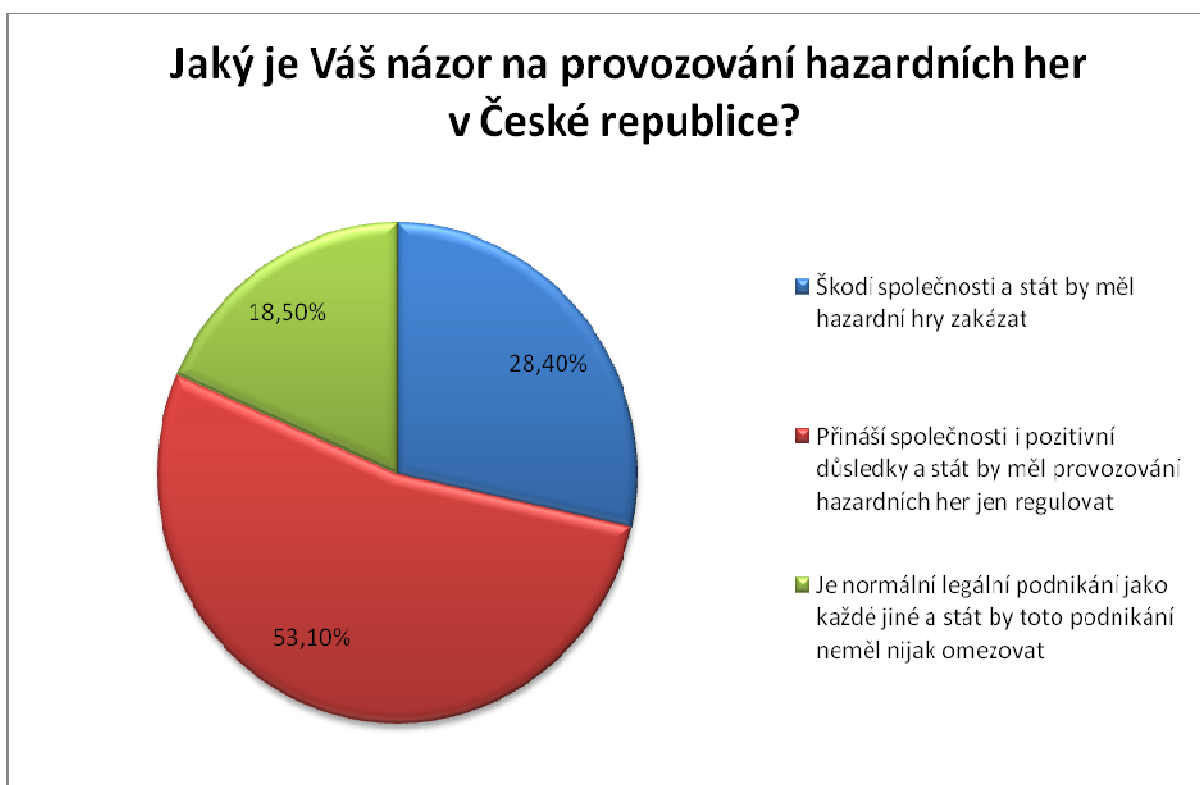
Graf č. 14 – Názor respondentů na zákaz provozování jednotlivých druhů hazardních her v ČR

Otázka č. 14: Jaký je Váš názor na provozování hazardních her v České republice?

V této otázce měli respondenti možnost vyjádřit svůj názor na provozování loterií a jiných podobných her v České republice. Respondenti měli možnost výběru ze tří možností od úplného zákazu provozování loterií a jiných podobných her až po plné uvolnění trhu s provozováním loterií a jiných podobných her. Při této otázce byl zároveň analyzován postoj respondentů podle jejich věku a kritériem pro rozdělení respondentů byla jejich plnoletost.

Graf č. 15 – Názor respondentů na zákaz provozování hazardních her v ČR bez rozlišení věku

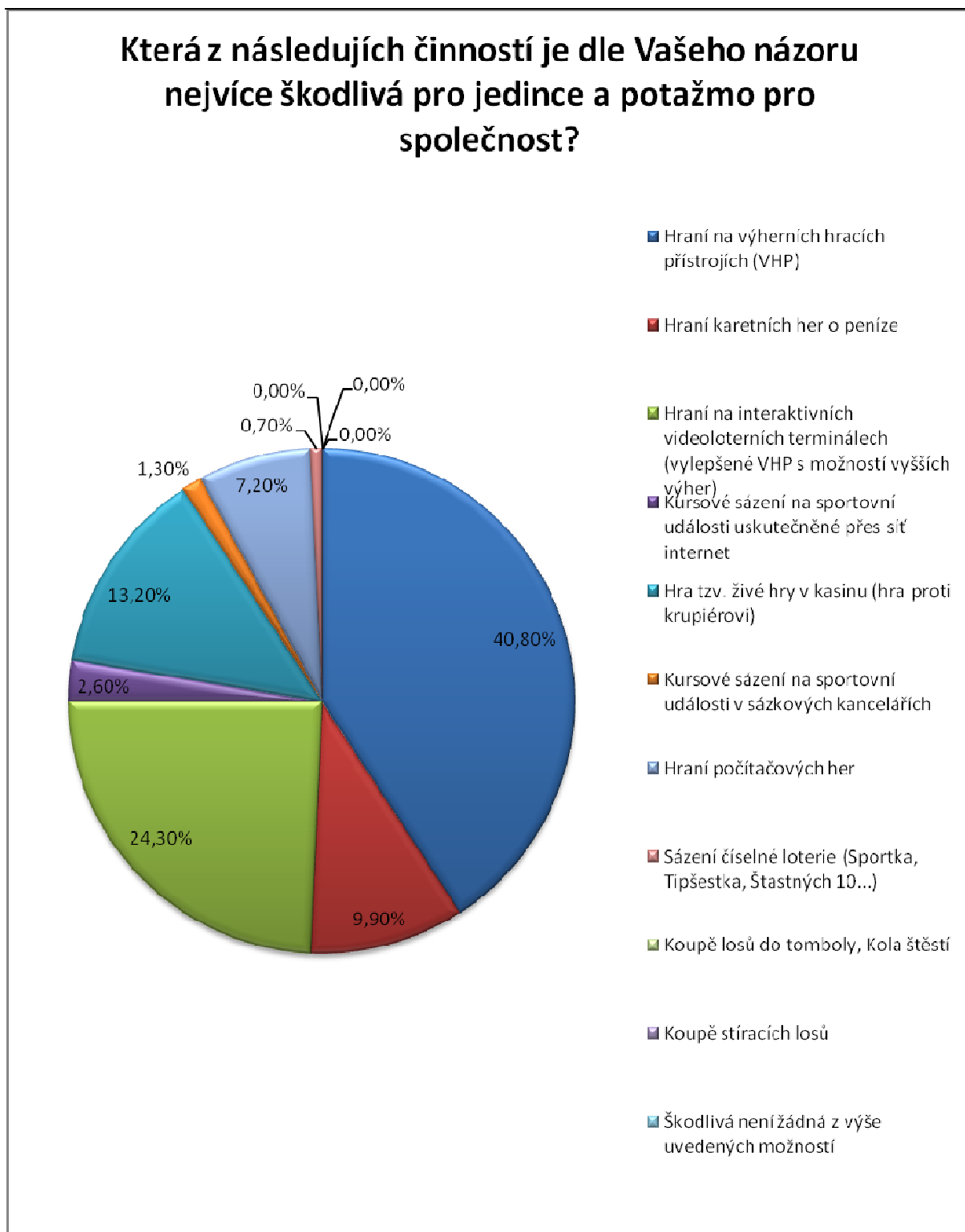

Tabulka č. 5 – Názor respondentů na zákaz provozování hazardních her v ČR dle věku respondentů

	do 18 let	%	nad 18 let	%
Škodí společnosti a stát by měl hazardní hry zakázat	16	9,88	24	14,81
Přináší společnosti i pozitivní důsledky a stát by měl provozování hazardních her jen regulovat	26	16,05	56	34,57
Je normální legální podnikání jako každé jiné a stát by toto podnikání neměl nijak omezovat	22	13,58	18	11,11

Otázka č. 15: Která z následujících činností je dle Vašeho názoru nejvíce škodlivá pro jedince a potažmo pro společnost?

Graf č. 16 – Názor respondentů na míru společenské škodlivosti jednotlivých her

Analýzou odpovědí respondentů bylo zjištěno, že nejvíce respondentů (40,80 %) považuje za nejvíce škodlivou činnost pro společnost provozování výherních hracích přístrojů. Provozo interaktivních videoloterních terminálů, které se od výherních hracích přístrojů ve většině případů vizuálně vůbec neliší, považuje za škodlivé 24,30 % respondentů. Oproti tomuto zjištění respondenti nepovažují za škodlivé provozování tombol (0,03%), prodej stíracích losů (0,03 %) a provozování číselných loterií (0,70 %). Překvapivě ani kurzové sázení na sportovní události (1,30 %) není vnímáno jako společensky škodlivé.

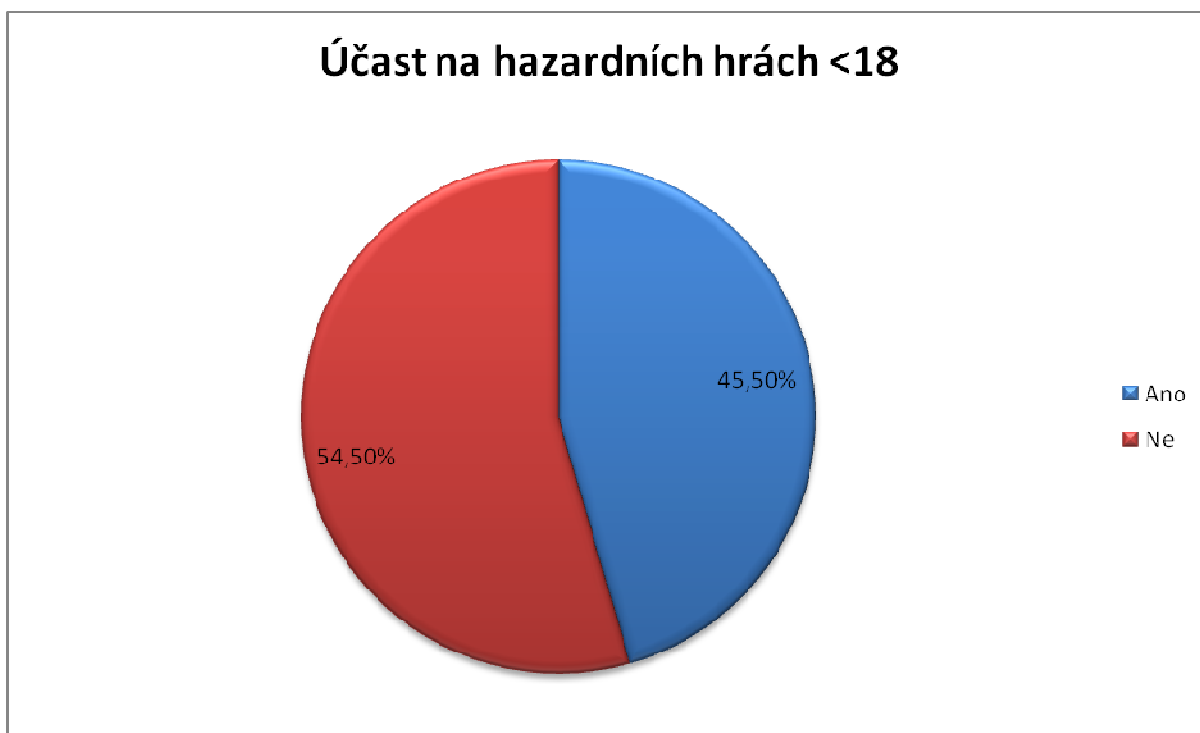
Žádný z respondentů (0,00 %) nevybral u této otázky možnost, že žádná z vyjmenovaných činností není společensky škodlivá, což svědčí o podvědomí respondentů o určité míře společenské škodlivosti alespoň u některé vyjmenované činnosti.

Tabulka č. 6 – Názor respondentů na míru společenské škodlivosti jednotlivých druhů loterií a jiných podobných her dle věku respondentů

	do 18 let	%	nad 18 let	%
Hraní na výherních hracích přístrojích (VHP)	14	8,64	49	30,25
Hraní karetních her o peníze	6	3,70	11	6,79
Hraní na interaktivních videoloterních terminálech (vylepšené VHP s možností vyšších výher)	8	4,94	29	17,90
Kurzové sázení na sportovní události uskutečněné přes síť internet	2	1,23	2	1,23
Hra tzv. živé hry v kasinu (hra proti krupiérovi)	6	3,70	17	10,49
Kurzové sázení na sportovní události v sázkových kancelářích	2	1,23	2	1,23
Hraní počítačových her	4	2,47	8	4,94
Sázení číselné loterie (Sportka, Tipšestka, Šťastných 10...)	2	1,23	0	0,00
Koupě losů do tomboly, Kola štěstí	0	0,00	0	0,00
Koupě stíracích losů	0	0,00	0	0,00
Škodlivá není žádná z výše uvedených možností	0	0,00	0	0,00

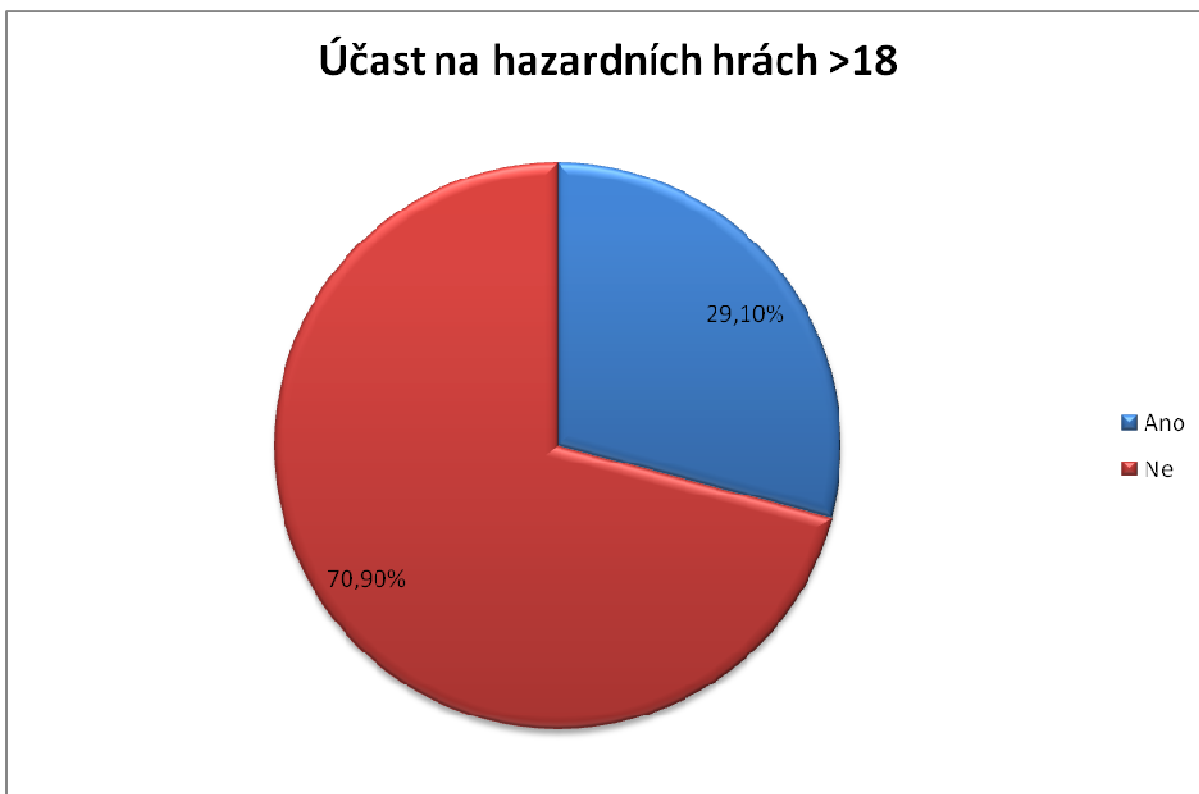
**Otázka č. 16: Pokud je Vám méně než 18 let, odpovězte, prosím, na otázku:
Zúčastnil (-a) jste se nějaké hazardní hry, kde byla podmínka vsadit peníze?**

Graf č. 17 – Účast neplnoletých respondentů na hazardních hrách před dovršením plnoletosti

Otázka č. 17: Pokud je Vám více než 18 let, odpovězte, prosím, na otázku: Zúčastnil (-a) jste se před dovršením věku 18-ti let nějaké hazardní hry, kde byla podmínka vsadit peníze?

Graf č. 18 – Účast plnoletých respondentů na hazardních hrách před dovršením plnoletosti

Z výsledků průzkumného šetření vyplynulo, že 45,50 % respondentů, kteří v době vyplňování dotazníku nebyli plnoletí, má zkušenost s nějakou formou hazardní hry, kde vsadili peníze. Oproti tomu 29,10 %, kteří v době vyplňování dotazníku již byli plnoletí, uvedlo, že před dovršením plnoletosti vsadili do hazardní hry peníze.

7 Shrnutí praktické části a odpovědi na průzkumné otázky

Cílem praktické části bylo nalezení odpovědí na předem stanovené otázky, které se týkají oblasti hazardního průmyslu a veřejného mínění o hazardních hrách. Mezi dílčí cíle průzkumného šetření patřilo ověření postoje veřejnosti k legálnímu podnikání obchodních společností v hazardním průmyslu v souvislosti s prezentovanými negativními postoji veřejnosti v médiích. Odpovědi na tyto otázky byly získány formou dotazníkového šetření, které probíhalo v období měsíce listopadu a prosince roku 2012 a v období měsíce ledna roku 2013.

Dotazníkem jsem v průzkumném šetření oslovil celkem 180 respondentů a byl zvolen poměr 50 % oslovených respondentů z řad studentů II., III. a IV. ročníku tří středních škol ve dvou krajích České republiky, kteří v době vyplňování dotazníků nebyli plnoletí a 50 % dospělých osob. Dotazník byl vypracován jako anonymní a tvoří jej 17 otázek.

Zpracováním a analýzou dat získaných z průzkumného šetření byly nalezeny odpovědi na tyto předem stanovené otázky:

Průzkumná otázka I: Jsou číselné loterie typu Sportka a tombola veřejností vnímány jako hazardní hry s vysokou mírou společenské škodlivosti?

Při hledání odpovědi na tuto otázku byly analyzovány odpovědi respondentů na otázky č. 4, č. 6, č. 9, č. 13 a č. 15.

Analýzou odpovědí na tyto otázky bylo zjištěno, že pouze 0,90 % respondentů vnímá číselné loterie typu Sportka a tombola jako hazardní hru. Veřejnosti jsou tyto hry vnímány spíše jako hra, bez vyšší míry společenské škodlivosti a pouze 0,70 % respondentů by bylo pro úplný zákaz provozování této hry na území České republiky. Podvědomí veřejnosti o této hře je spíše tradiční, jelikož se jedná v případě hry Sportka o hru, která je na území České republiky provozována již od roku 1956 a do roku 1989 byla v podstatě jednou z mála hazardních her, které se mohly na území státu legálně provozovat. Toto zjištění je podloženo analýzou odpovědí na otázku č. 6, kdy 12,60 % respondentů uvedlo, že se této hry účastní pravidelně a 40,80 % respondentů se této hry účastní výjimečně. U her typu tombola je toto podvědomí ještě nižší, což dokazuje analýza odpovědí na otázku č. 9, kdy pouze 8,61 % respondentů uvedlo, že si nikdy nekoupili los do tomboly na nějaké společenské akci.

Pravidelně si tyto losy do tomboly kupuje 50,65 % respondentů a výjimečně 40,74 % respondentů.

Na průzkumnou otázku I lze tedy odpovědět, že číselné loterie typu Sportka a tombola nejsou veřejností vnímány jako hazardní hry s vysokou mírou společenské škodlivosti

Průzkumná otázka II: Nese sebou, dle názoru respondentů, provozování výherních hracích přístrojů nejvyšší míru společenské škodlivosti?

Analýzou odpovědí na otázky č. 4, č. 13 a 15 bylo zjištěno, že 24,62 % respondentů vnímá provozování výherních hracích přístrojů jako hazardní hru a 41,30 % respondentů je názoru, že stát by provoz těchto zařízení měl zakázat.

Z analýzy odpovědí na otázku č. 15 jednoznačně vyplynulo, že 40,80 % respondentů považuje provozování výherních hracích přístrojů a hru na nich za nejvíce společensky škodlivou činnost z celé oblasti hazardního průmyslu. Tento jednoznačný výsledek lze přisuzovat také skutečnosti, že v médiích jsou vedle živé hry v kasinech právě výherní hrací přístroje a videoloterní terminály dávány za vzor skutečného hazardního hraní. Výherní hrací přístroje se za dobu svého provozu v České republice staly jakýmsi symbolem gamblerství, i když jsem se za svou praxi setkal s neméně patologickými hráči závislími na kursovém sázení na sportovní události a s patologickými hráči závislími na živé hře v kasinech.

Na průzkumnou otázku II lze tedy odpovědět, že provozování výherních hracích přístrojů sebou nese, dle názoru respondentů, nejvyšší míru společenské škodlivosti.

Průzkumná otázka III: Je veřejností vnímáno legální provozování loterií a jiných podobných her negativně?

K získání odpovědi na tuto průzkumnou otázku byla provedena analýza otázky č. 5, č. 6, č. 7, č. 9, č. 13 a č. 14.

Z provedeného průzkumného šetření bylo zjištěno, že jakékoliv formy hazardní hry o peníze se zúčastnilo 53,10 % respondentů, tedy více než polovina dotázaných. Zajímavostí, zjištěnou při analýze odpovědí na tuto otázku, bylo, že je zde rozdíl v účasti na hazardních hrách mezi muži a ženami. Muži si vyzkoušeli hazardní hru o peníze v 33,33 % případů

a ženy pouze v 19,75 % případech. Jelikož otázka se týkala vnímání a podvědomí respondentů ohledně hazardních her, nebylo v celém dotazníku záměrně specifikováno, co je a co není hazardní hrou. Z tohoto důvodu lze usuzovat, že když se celých 50,65 % respondentů pravidelně a 40,74 % respondentů výjimečně účastní tombol, nejsou tyto hry, i když se dle ZLPH jedná o hazardní hry, vnímány jako hazardní. Obdobně lze vyhodnotit i odpovědi na otázku č. 13, kdy pouze několik respondentů (0,50 % - 2,90 %) uvedlo, že by stát měl zakázat hry jakými jsou prodej stíracích losů a losů do tomboly (0,50 %), provozování kurzových sázek na sportovní události (1,00 %), či provozování číselných loterií (2,90 %). Jelikož tyto hry patří dle ZLPH mezi hazardní hry, usuzují, že veřejnost nevnímá veškeré provozování hazardních her jako společensky škodlivé.

Tento získaný fakt potvrzuje i analýza odpovědí na otázku č. 14, kdy překvapivě 53,10 % respondentů uvedlo, že provozování hazardních her v České republice přináší společnosti i pozitivní důsledky a stát by je neměl zakazovat, pouze regulovat. Dokonce 18,50 % respondentů uvedlo, že legální provozování hazardních her je podnikání jako každé jiné a stát by do tohoto odvětví neměl nikterak zasahovat.

Z provedeného výzkumného šetření lze učinit závěr, že respondenti si uvědomují skutečnost, že v případě úplného zákazu provozování hazardních her v ČR, by se hazardní hry provozovaly nelegálně a stát by ztratil nad tímto sektorem kontrolu úplně. Zde by tedy stát měl působit na obyvatelstvo preventivně ve smyslu účinné regulace a nikoliv v úplném zákazu provozování hazardních her.

Na průzkumnou otázku III lze tedy na základě analýzy získaných dat odpovědět, že veřejnost v převážné míře nevnímá legální provozování loterií a jiných podobných her negativně

Průzkumná otázka IV: Existují u osob mladších 18 let a osob starších 18 let významné rozdíly v postoji k provozování hazardních her?

K získání odpovědi na tuto průzkumnou otázku byly nejdříve vyplněné dotazníky rozděleny dle věku respondentů a to na plnoleté respondenty a neplnoleté respondenty. Dále byly k získání odpovědi analyzovány odpovědi na otázky č. 14 a č. 15.

Při odpovědi na otázku č. 14 uvedlo možnost, že provozování hazardních her škodí společnosti a stát by měl hazardní hraní zakázat 9,88 % respondentů mladších 18 let a celkově 29,63 % respondentů uvedlo, že provozování hazardních her přináší společnosti i pozitivní

důsledky. Oproti tomuto faktu bylo zjištěno, že 14,81 % respondentů starších 18 let je pro úplný zákaz hazardních her v České republice, ale 45,68 % respondentů starších 18 let zastává názor, že provozování hazardních her přináší společnosti i pozitivní důsledky a stát by provozovatelé loterií měl nanejvýše pouze dozorovat a regulovat.

Na průzkumnou otázku IV lze tedy na základě analýzy získaných dat odpovědět, že u osob mladších 18 let a osob starších 18 let existuje významný rozdíl v postoji k provozování hazardních her.

ZÁVĚR

V této diplomové práci jsem se věnoval oblasti hazardního průmyslu v České republice a s tím úzce spojené problematice výskytu patologického hráčství. Vzhledem k tomu, že se jedná o značně obsáhlou a rozmanitou oblast, zaměřil jsem se na analýzu vývoje hazardního průmyslu a samostatného hazardu v České republice. V diplomové práci jsem se snažil popsat negativní jevy dopadající na rodinu a současnou společnost a to v kontextu v médiích prezentovaného negativního postoje veřejnosti k samotnému provozování hazardních her.

V jednotlivých kapitolách jsem se snažil zachytit některé oblasti úzce související s hazardním průmyslem a patologickým hráčstvím. Důraz jsem kladl na vymezení základních pojmů souvisejících s tématem diplomové práce, popsání vlivu patologického hráčství na rodinu a okolí hráče a nastínění problematiky regulace provozování loterií a jiných podobných her v České republice.

Motivací, pro zpracování diplomové práce na téma hazardního průmyslu a patologického hráčství, byla touha po ověření si podvědomí české veřejnosti o loteriích a jiných podobných hrách a postoje veřejnosti k hraní hazardních her. Jelikož se problematikou hazardního průmyslu zabývám profesně již 13 let, zajímal mne skutečný názor veřejnosti na hazardní průmysl v České republice, jelikož média prezentují názor veřejnosti jako skrze negativní a nekompromisní k případnému zákazu provozování hazardních her na území České republiky.

Diplomovou práci jsem rozdělil na část teoretickou a část praktickou – výzkumnou. Teoretická část diplomové práce je zaměřena na předání poznatků z oblasti hazardního průmyslu a patologického hráčství. Je tedy zaměřena na vysvětlení některých základních pojmů souvisejících s touto oblastí, popsání stručné historie hazardního hraní jako v Čechách, tak i ve světě. Dále jsou v této části popsány jednotlivé druhy hazardních her, které naše současná legislativa rozeznává, a které spadají do okruhu hazardních her. Jedna z kapitol je zaměřena na patologické hráčství – jeho diagnostiku a stádia rozvoje patologického hráčství u jednotlivých hráčů. V této kapitole jsou rovněž popsány některé skupiny osob s vyšší mírou rizika vzniku patologického hráčství a popsány možnosti prevence a léčby patologického hráčství. Poslední kapitola teoretické části diplomové práce se zabývá popisem vlivu patologického hráčství na nejbližší okolí patologického hráče, kterým je jeho rodina a vlivem patologického hráčství na společnost. V této kapitole je také nastíněna problematika regulace

provozování loterií a jiných podobných her v České republice a aktuální problémy v této oblasti.

V praktické části je uvedena analýza provedeného průzkumného šetření, které bylo provedeno formou dotazníkového šetření. Dotazník a v něm položené otázky byly koncipovány tak, aby bylo možno jejich analýzou získat odpovědi na předem stanovené průzkumné otázky. Průzkumné otázky vycházely z předpokladu, zda je veřejností vnímáno negativně provozování loterií a jiných podobných her v České republice, a zda je provozování některých druhů loterií a jiných podobných her vnímáno jako provozování hazardních her s vysokou mírou společenské škodlivosti. Analýze odpovědí a vyhodnocení průzkumných otázek byly věnovány kapitoly č. 5, č. 6 a č. 7.

Cíl diplomové práce byl splněn, jelikož analýzou vývoje hazardního průmyslu a samotného hazardu, rozborem negativních jevů dopadajících na rodinu a současnou společnost, které jsou popsány v teoretické části diplomové práce a s využitím výsledků provedeného průzkumného šetření, bylo možno odpovědět na předem stanovené průzkumné otázky. Diplomová práce je, z mého pohledu, zdrojem cenných informací a zkušeností z oblasti hazardního průmyslu a patologického hráčství a může pomoci nejen pedagogickým pracovníkům v praxi, či rodičům při výchově dětí, ale i širší odborné veřejnosti s lepší orientací v oblasti hazardního průmyslu a na něj navazujících sociálně patologických jevů. V neposlední řadě poskytuje vyvážený kontext k informacím uváděným v médiích, které se týkají negativního postoje české veřejnosti k provozování loterií a jiných podobných her.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

BEDNAŘÍKOVÁ, Iveta. *Sociální komunikace: [texty k distančnímu a kombinovanému studiu]*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 79 s. ISBN 80-244-1357-4.

CHRÁSKA, Miroslav. *Úvod do výzkumu v pedagogice*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 168 s. Skripta. ISBN 80-244-1367-1.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 265 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.

JANOUSEK, Jaromír. *Sociální komunikace*. Vyd. 1. Praha, 1968.

KASAL, Ivo. *Losy v srdci Evropy: od klasických ke stíracím*. Vyd. 1. Praha: Olympia, 2001. 223 s. Sazka. ISBN 80-7033-717-6.

LEVEZ, Belinda. *Kasino: příručka návštěvníka: [hry, pravidla a nejkrásnější kasina světa]*. 1. vyd. Praha: Fortuna Print, 2004. 160 s. ISBN 80-7321-132-7.

MEYER, Gerhard. *International vergleichende Analyse des Glücksspielwesens*. Teil vier, Gesundheitswissenschaftliche Studie. Bremen : Institut für Psychologie und Kognitionsforschung der Universität Bremen, 2009. Betrugs- und allgemeine Kriminalitätsvorbeugung.

Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: MKN-10: desátá revize: aktualizovaná druhá verze k 1.1.2009. 2., aktualiz. vyd. [Praha]: Bomton Agency, 2008- . sv. ISBN 978-80-904259-0-3.

MÜHLPACHR, Pavel. *Sociopatologie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 194 s. Spisy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity; sv. č. 112. ISBN 978-80-210-4550-7.

NÁBĚLEK, Ludvik a Ján Vongrej. *Ako si neprehrať život: Informácie pre hráčov a ich príbuzných*. Banská Bystrica, 2002. Dostupné z: <http://kppbb.svsbb.sk/>

NEŠPOR, Karel. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou: příručka pro ty, kdo mají problém s hazardní hrou, kdo chtějí takovým lidem pomáhat, kdo chtějí problémům s hazardní hrou předcházet*. Praha: Sportpropag, 1999. 104 s.

NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2007. 170 s. ISBN 978-80-7367-267-6.

NEŠPOR, Karel a CSÉMY, Ladislav. *Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat, jak je zvládat*. 2., rozš. vyd. Praha: Sportpropag, 1994. 159 s.

NEŠPOR, Karel, CSÉMY, Ladislav a PERNICOVÁ, Hana. *Problémy s návykovými látkami ve školním prostředí: časná a krátká intervence*. Praha: Sportpropag, 1998. 104 s.

NEŠPOR, Karel a kol. *Hazard v Česku je třeba konečně omezit. Veřejná deklarace*. Praha : [vl.n.], 2010. 2 s.

PÖTHER, Petr. *Dítě v ohrožení*. Vyd. 1. Praha: G plus G, 1996. 143 s. Zde a nyní. ISBN 80-901896-5-2.

SEKOT, Aleš. *Úvod do sociální patologie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 193 s. ISBN 978-80-210-5261-1.

SMĚKAL, Lubomír a kol. *Sociálněpatologické jevy: gambling, drogové závislosti, lichva*. Vyd. 2. Brno: Drom, 2004. 39 s. Studijní materiály dvoustupňového vzdělávacího programu pro terénní sociální pracovníky. Stupeň 2. TSP; II/4. ISBN 80-903472-4-X.

Světová zdravotnická organizace. *Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů, Desátá revize*. Praha : Ústav zdravotnických informací a statistik ČR a BOMTON agency, s.r.o., 2008. V. Poruchy duševní a poruchy chování, F63 Nutkavé a impulzivní poruchy, s. 231. ISBN 978-90-904259-0-3.

VARVAŘOVSKÝ, Pavel. *Zpráva dle ustanovení § 24 odst. 1 písm. b) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů: o jednotlivých věcech, v nichž nebylo dosaženo dostatečných opatření k nápravě ani postupem podle § 20*. Brno, 2012.

Dostupné z:

http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Ctvrtletky/2012_2_sankce_Loterie.pdf

Časopisy a články:

Česká daňová správa: Státní dozor bude od 1.1.2013 provádět Specializovaný finanční úřad.

Česká daňová správa [online]. Praha, 2012 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z:

http://www.cds.mfcr.cz/cps/rde/xchg/cds/xsl/ceska_danova_sprava_16785.html

Ministerstvo financí ČR: Přehled výsledků z provozování loterií a jiných podobných her za roky 2007 – 2011. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Praha, 2012 [cit. 2012-11-15]. Dostupné z:

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/loterie_statistika_71280.html

Ministerstvo financí ČR: Dozor nad hazardem - počet udělených pokut má vzestupnou tendenci. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Praha, 2013 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z:

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_76176.html

NÁBĚLEK, Ludvik. Od hry k duševnej poruche. *Čistý deň*. 2004, II., č. 3. ISSN 1336-4243.

Dostupné z: http://www.infodrogy.sk/downloads/cd_03_2004.pdf

NEŠPOR, Karel a SCHEANSOVÁ. Hazardní hry a pracovní prostředí. *První krok* [online].

2009 [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <http://www.prvnikrok.cz/detail-clanek.php?clanek=1249>

OBČANÉ PROTI ZÁVISLOSTEM o.s. *Evaluační dotazník pro patologické hráče - vyhodnocení*. Vsetín/Kroměříž : [vl.n.], 2010. 4 s.

SPECIALIZOVANÝ FINANČNÍ ÚŘAD. *Organizační struktura Odboru státního dozoru od 1. 1. 2013*. Praha, 2012 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/loterie.html>

VEJROSTA, Petr a Petr VEROSTA. F63.0 (MKN - 10): Patologické hráčství. [online]. 2010, s. 17 [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <http://www.obcaneprotizavislostem.cz/news/patologicke-hracstvi-dg-f63-0-mkn-10/>

Zákony a legislativní předpisy:

Česká republika. Zákon č. 202 ze dne 17. května 1990 o loteriích a jiných podobných hrách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1990, částka 35.

Česká republika. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11.

Česká republika. Zákon č. 300 ze dne 6. září 2011, kterým se mění zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 106.

Chrastava. Obecně závazná vyhláška č. 5/2009 ze dne 19. října 2009 o stanovení míst, na kterých mohou být provozovány interaktivní videoloterijní terminály. 2009, dostupné z <http://www.chrastava.cz>

Metodický pokyn MŠMT k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 20 006/2007-51. In: *Věstník MŠMT 11/2007*. 2007, LXIII. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/2007-11>

Ministerstvo financí ČR. *Standard centrálního loterního systému s interaktivními videoloterními terminály: č.j. 34/106819/2008*. Praha, 2008. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/rr_standardy_44776.html

Ministerstvo financí ČR. *Důvodová zpráva k zákonu č. 300/2011 Sb., novela zákona o loteriích a jiných podobných hrách*. Praha, 2010. Dostupné z: <http://www.eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf>

Soudní judikatura:

Nález Ústavního soudu České republiky Pl. ÚS 29/10 ze dne 14. 6. 2011 ve věci Obecně závazná vyhláška města Chrastavy č. 5/2009, o stanovení míst, na kterých mohou být provozovány interaktivní videoloterijní terminály. Brno, 2011. Dostupné z <http://nalus.usoud.cz/Search/Results.aspx>

SEZNAM ZKRATEK A SYMBOLŮ

a.s. – akciová společnost

apod. – a podobně

cca. – circa, přibližně

CLS – centrální loterní systém

č. - číslo

č.j. – číslo jednací

ČR – Česká republika

ČSSR – Československá socialistická republika

ČSTV – Český svaz tělesné výchovy (dříve Československý svaz tělesné výchovy)

mil. – milion

MFČR – Ministerstvo financí České republiky

MKN-10 – Mezinárodní klasifikace nemocí, 10. revize

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

např. - například

odst. - odstavec

písm. - písmeno

s. - strana

Sb. – Sbírka zákonů České republiky

s.p. – státní podnik

s.r.o. – společnost s ručením omezeným

THZ – technické herní zařízení

tis. - tisíc

tj. – to je

TZ - zákon č. 40/1990 Sb., trestní zákoník

tzn. – to znamená

tzv. – takzvaný

ust. – ustanovení

VHP – výherní hrací přístroj

VLT – videoloterní terminál

zák. - zákon

ZLPH – zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, v platném znění

Kč – platební měna Koruna česká

€ - platební měna Euro

SEZNAM TABULEK A DIAGRAMŮ

Tabulka č. 1 - Přehled výsledků z provozování loterií a jiných podobných her za roky 2007 - 2011

Tabulka č. 2 - Srovnání patologického hráčství a závislosti na návykových látkách

Tabulka č. 3 - Nejčastěji zjištěné kategorie nedostatků shledaných státním dozorem v roce 2012

Tabulka č. 4 - Účast respondentů na hazardních hrách o peníze dle pohlaví

Tabulka č. 5 - Názor respondentů na zákaz provozování hazardních her v ČR dle věku respondentů

Tabulka č. 6 - Názor respondentů na míru společenské škodlivosti jednotlivých druhů loterií a jiných podobných her dle věku respondentů

Diagram č. 1 - Organizační struktura Odboru státního dozoru

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Pohlaví respondentů

Graf č. 2 – Věk respondentů

Graf č. 3 – Místo bydliště

Graf č. 4 – Co je dle názoru respondentů hazardní hra

Graf č. 5 – Zkušenost respondentů s účastí na hazardní hře

Graf č. 6 – Sázení respondentů v číselných loteriích

Graf č. 7 – Kupování stíracích losů

Graf č. 8 – Účast respondentů na internetovém kursovém sázení

Graf č. 9 – Účast respondentů na tombolách

Graf č. 10 – Účast respondentů na tombolách dle věku respondentů

Graf č. 11 – Přítomnost hazardních hráčů v okolí respondentů

Graf č. 12 – Výskyt heren v okolí respondentů

Graf č. 13 – Podvědomí respondentů o výskytu heren v okolí respondentů

Graf č. 14 – Názor respondentů na zákaz provozování jednotlivých druhů hazardních her v ČR

Graf č. 15 – Názor respondentů na zákaz provozování hazardních her v ČR bez rozlišení věku

Graf č. 16 – Názor respondentů na míru společenské škodlivosti jednotlivých her

Graf č. 17 – Účast neploletých respondentů na hazardních hrách před dovršením plnoletosti

Graf č. 18 – Účast plnoletých respondentů na hazardních hrách před dovršením plnoletosti

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Dotazník

Hazardní průmysl

Vážený respondente,

obracím se na Vás s prosbou o doplnění odpovědí k níže položeným otázkám, které se týkají oblasti hazardního průmyslu a hazardního hraní v České republice. Provádím touto formou šetření pro svou diplomovou práci, která se hazardním průmyslem v České republice zabývá.

Každou otázku si, prosím, pozorně přečtete a doplňte Vaši odpověď. Pokud není u otázky uvedena možnost vybrat více odpovědí, vyberte tu, kterou nejvíce preferujete.

Tento dotazník je anonymní a bude sloužit pouze ke statistickým účelům diplomové práce.

Předem přijměte mé srdečné poděkování za Váš čas strávený nad tímto dotazníkem.

Vyberte, prosím:

- jsem muž
- jsem žena

Váš věk:

1. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

- základní
- SŠ bez maturity
- SŠ s maturitou
- vysokoškolské

2. Bydlíte

- na vesnici do 1000 obyvatel
- na vesnici nad 1000 obyvatel
- ve městě do 30tis. obyvatel
- ve městě nad 30tis. obyvatel

3. Máte přístup k internetu: (více možných odpovědí)

- Ano, doma
- Ano, v práci
- Nemám přístup k internetu

4. Co je podle Vašeho názoru hazardní hra? (více možných odpovědí)

- Karetní hry typu Žolík, Canasta, Prší
- Sázkové hry v kasinech
- Šípkové automaty umístěné v restauracích
- Kurzové sázení na sportovní výsledky
- Tombola a Kolo štěstí na společenských akcích
- Sázení Sportky, Šťastných 10 a jiné číselné loterie
- Výherní hrací přístroje
- Karetní hry o peníze
- Počítačové hry
- Sázký na koňských dostizích
- Stírací losy

5. Vyzkoušel (-a) jste někdy hazardní hru o peníze?

- Ano
- Ne

6. Sážíte Sportku, nebo obdobnou losovanou číselnou hru?

- Ano, pravidelně
- Ano, výjimečně
- Ne, nikdy

7. Kupujete si stírací losy?

- Ano, pravidelně
- Ano, výjimečně
- Ne, nikdy

8. Sázel (-a) jste někdy na sportovní události přes internet?

- Ano, pravidelně
- Ano, výjimečně
- Ne, nikdy

9. Pokud se účastníte společenské akce, kde jsou prodávány losy do tomboly či kola štěstí, kupujete si je?

- Ano, pravidelně
- Ano, výjimečně
- Ne, nikdy

10. Znáte ve svém okolí někoho, kdo má problémy s hazardním hraním?

- Ano
- Ne

11. Je v okolí Vašeho bydliště provozovna, kde se nachází výherní hrací přístroj, kasino, sázková kancelář nebo jiná příležitost zúčastnit se hazardní hry o peníze?

- Ano
- Ne
- Nevím

12. Kdyby jste si chtěl zahrát hazardní hru o Vaše peníze, víte, kde je podnik, který Vám to umožní?

- Ano, vím kde se takový podnik nachází
- Ne, nevím, kde se takový podnik nachází

13. Z níže uvedených možností uveďte, zda by je stát měl zakázat. (více možných odpovědí)

- Provozování výherních hracích přístrojů, loterních terminálů
- Provozování her v kasinech
- Provozování karetních her o peníze
- Provozování kurzových sázek na sportovní události
- Provozování číselné loterie typu Sportka atd.
- Prodej stíracích losů, losů do tomboly
- Stát by neměl zakazovat nic z výše uvedeného

14. Jaký je Váš názor na provozování hazardních her v České republice?

- Škodí společnosti a stát by měl hazardní hry zakázat
- Přináší společnosti i pozitivní důsledky a stát by měl provozování hazardních her jen regulovat
- Je normální legální podnikání jako každé jiné a stát by toto podnikání neměl nijak omezovat

15. Která z následujících činností je dle Vašeho názoru nejvíce škodlivá pro jedince a potažmo pro společnost? (více možných odpovědí)

- Hraní na výherních hracích přístrojích (VHP)
- Hraní karetních her o peníze
- Hraní na interaktivních videoloterních terminálech (vylepšené VHP s možností vyšších výher)
- Kursové sázení na sportovní události uskutečněné přes síť internet
- Hra tzv. živé hry v kasinu (hra proti krupiérovi)
- Kursové sázení na sportovní události v sázkových kancelářích
- Hraní počítačových her
- Sázení číselné loterie (Sportka, Tipšestka, Štastných 10...)
- Koupě losů do tomboly, Kola štěstí
- Koupě stíracích losů
- Škodlivá není žádná z výše uvedených možností

16. Pokud je Vám méně než 18 let, odpovězte, prosím, na otázku: Zúčastnil (-a) jste se nějaké hazardní hry, kde byla podmínka vsadit peníze?

- Ano
- Ne

17. Pokud je Vám více než 18 let, odpovězte, prosím, na otázku: Zúčastnil (-a) jste se před dovršením věku 18-ti let nějaké hazardní hry, kde byla podmínka vsadit peníze?

- Ano
- Ne

Děkuji Vám za Vaše odpovědi! Vaše účast v tomto průzkumu mi pomohla získat důležitá data pro mou diplomovou práci.

Pokud máte zájem o výsledky průzkumu - dejte mi vědět. Pošlu vám je.

Bc. Jan Kosub

student II. ročníku navazujícího magisterského studia
Obor Pedagogika – veřejná správa